

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

CSELEKVÉSI TERV - farkaslyuki akcióterület

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

Tartalom

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
I. HELYZETELEMZÉS	4
I.1. AZ FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLET	4
I.2. A TELEPÜLÉSEK RÖVID BEMUTATÁSA	9
I.3. EGYÜTTMŰKÖDÉSEK, TÁRSULÁSOK AZ AKCIÓTERÜLETEN	12
I.4. JÁRÁSI RENDSZER	13
I.5. KORÁBBI PROGRAMOK, PROJEKTEK	15
I.6. FELMÉRÉSEK	20
I.6.1. SZÜKSÉGLETFELMÉRÉS	20
I.6.2. KÖZÖSSÉGI FELMÉRÉS	25
II. STRATÉGIÁK	30
III. SWOT-ANALÍZIS	43
IV. CÉLOK, STRATÉGIÁK	45
IV.1. FARKASLYUK	45
IV.1.1. FARKASLYUKI CÉLOK, FARKASLYUKI JÖVŐKÉP	45
IV.1.2. FARKASLYUK GAZDASÁGI PROGRAMJA (2010-2014)	47
IV.1.3. MÚLT ÉS JELEN – BÁNYANÍTÍTÁS ÉS BÁNYAMÚZEUM FARKASLYUKON	52
IV.2. JÖVŐKÉP /AKCIÓTERÜLET/	56
IV.3. ÁTFOGÓ CÉLOK	57
IV.4. ELÉRENDŐ CÉLOK	58
IV.5. PROIRITÁSOK	59
V. EGYÜTTMŰKÖDÉSEK	60
VI. FORRÁSOK	62
MELLÉKLETEK	63

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

VEZETŐI ÖSSZEFOGLÓ

Farkaslyuk Önkormányzata az 5 éves cselekvési terv elkészítését a „Sáfárkodj okosan” – mélyszegény családokat támogató és szervezeti együttműködést fejlesztő közösségi program a farkaslyuki akcióterületen (kódszám: TÁMOP – 5.1.3-09/02) című projekt keretében készíti elő, állítja össze és abban vállalt feladatait az akcióterület többi településével együttműködésben látja el. A cselekvési terv lehetőséget ad a szemléletváltásra, és részterületeken történő továbblépésre. Módosítani, aktualizálni évente szükséges a szociális kerekasztal eredményei alapján.

A cselekvési terv megvalósítása csakis, különböző szintű együttműködésekkel, aktív partneri viszonyban valósítható meg, ezért különös hangsúlyt kell fektetnünk a közös munkára, a feladatok megosztására. A feladatokat az önkormányzatok intézményeinek a közreműködésével, a civil szervezetekkel és egyéb társadalmi szervezetekkel együttműködve szükséges és lehetséges megvalósítani

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

I. HELYZETELEMZÉS

I.1. A farkaslyuki akcióterület

Az akcióterület települései			
Település megnevezése	Kistérségi hovatartozás	Státusz (község, város)	Népességszáma
Borsodbóta	Ózdi	Község	942
Borsodszentgyörgy	Ózdi	Község	1308
Bükkmogyorósd	Ózdi	Község	157
Csernely	Ózdi	Község	875
Csokvaomány	Ózdi	Község	939
Farkaslyuk	Ózdi	Község (1999-től)	2022
Hét	Ózdi	Község	547
Kelemér	Ózdi	Község	539
Kissikátor	Ózdi	Község	350
Lénárdaróc	Ózdi	Község	315
Sajónémeti	Ózdi	Község	564
Sajópüspöki	Ózdi	Község	568
Uppony	Ózdi	Község	364
Összesen	13		9490

Az akcióterület tehát 13 településből áll, melyek mindegyike az Ózdi Kistérséghez tartozik (összesen 29 település alkotja a kistérséget, ám nem mindegyikük csatlakozott jelen partnerséghez; többek között a kistérség három városa is kimarad: Ózd, Putnok és Borsodnádásd). A valaha Ózdhoz csatolt Farkaslyuk az akcióterület központja, ehhez kapcsolódik a további 12 község, melyek a Sajó völgyében fekszenek, valamint annak mellékvölgyeiben, a völgyfőben, illetve a bal parti dombságon.

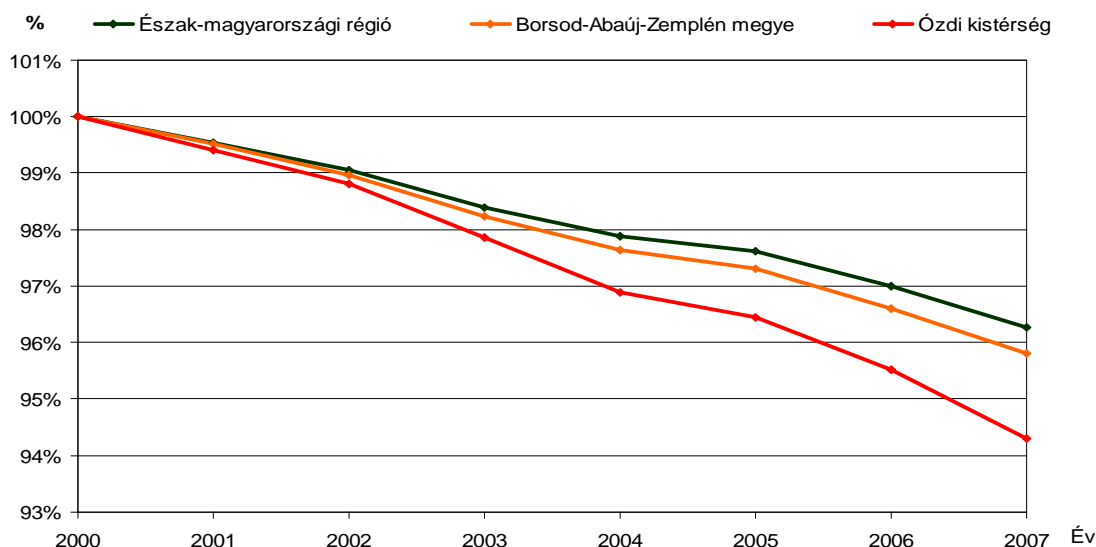
Az akcióterület szociokulturális-társadalmi hátterének megértéséhez szükségesnek tűnik egy vázlatos történeti áttekintést tennünk.

A borsodi szénmedencében elhelyezkedő Farkaslyuk és az akcióterület községei erődgazdálkodásból, állattenyésztésből és mezőgazdasági termelésből élő tanyák, falvak

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

voltak a XX. század előtt. Ám a XX. század már a modernizációról és az iparosításról, illetve annak hatásairól szólt a településeken. Farkaslyuk maga jelentős bányatelepülés lett, Ózdhoz csatolva a nehéziparhoz kötődött, ahogy a többi település lakossága is: akik közül sokan a közeli város(ok)ba költöztek, vagy az ingázást választották. A folyamat az '50-60-as években gyorsult fel: a téészesítések, a mezőgazdasági gépesítés, a nehézipar és a bányászat fejlesztése iparvidékké tette a környéket. A vidék elnéptelenedett, illetve az ipar alvótelepüléseivé degradálódtak falvai (az Ózdi kistérségben inkább az utóbbi volt jellemző: még ma is a régió 2. legnépesebb kistérségét teszi ki).

1. ábra. Az állandó népesség alakulása 2000 és 2007 között¹

A rendszerváltás után a nehézipar összeomlott, majd a korszerűtlenné váló bányászat is lealkonyult (1999-től Farkaslyuk is község lett újra, azóta önálló településként saját önkormányzata van). A munkássá lett, vidéki munkáséletmódot folytató családok számára így elveszett a megélhetés forrása, a munkanélküliség több évtizedes megoldatlan problémává vált, ezrek hagyták el a környéket (és az országot), a települések jó részének lélekszáma, ezzel együtt az aktív korúak száma tovább csökkent.² (1. ábra, 2. ábra)

2. ábra. Elvándorlási különbözet (1000 lakosra, 2002-2007 között)³

¹ Forrás: Az Ózdi Kistérség Gazdaságfejlesztési Stratégiája, 2010-2020., 10. oldal.

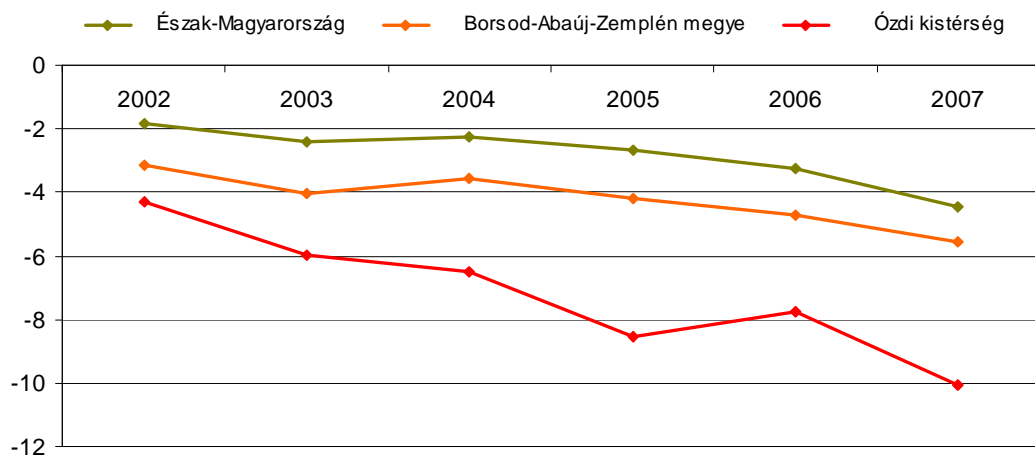
http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=66, 2012. április.

² A ózdi kistérség népességszáma az 1970-es évekig dinamikusan növekedett, köszönhetően az ipar fejlődésének. Az 1980-as évek elejétől megfordult ez a trend, mert a gazdasági leépülés következtében jóval alacsonyabb lett a gyermekvállalási hajlandóság, illetve többen elköltöztek. A kistérség lakossága a 2002-es statisztikai adatok szerint 76 100 fő volt, és mind az élveszületések, mind a halálozások száma magasabb a megyei átlagnál. Ez a társadalmi-gazdasági elmaradottsággal magyarázható. Az állandó lakosok száma 2005-re 78 350 főre növekedett. A településeket külön vizsgálva a népesség eltérően változott.

Forrás: http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50%3Aa-terseg-gazdasaga&catid=44%3Aa-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66&limitstart=3, 2012. április.

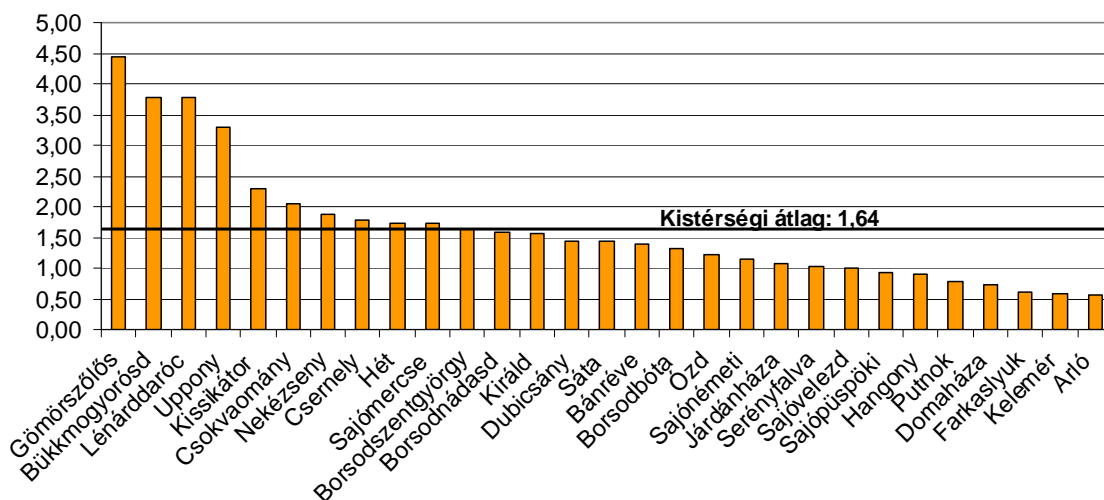
³ Forrás: Az Ózdi Kistérség Gazdaságfejlesztési Stratégiája, 2010-2020., 11. oldal.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Az előregedő falvakban (3. ábra) leginkább a roma népesség lélekszáma és aránya mutat némi gyarapodást – a környék társadalmát tehát újabb átrétegződési folyamat terhelte meg, amely magával vonta a szegénység súlyosbodását, de a települések infrastruktúráis fejletlensége is napi problémát jelent.

3. ábra. Az Ózdi kistérség öregedési indexe, 2007.⁴

Ugyanakkor átalakult a térség foglalkoztatási struktúrája is. A kistérség gazdaságának átalakulását a foglalkoztatási szerkezet változása is jelzi. A munkanélküliek között magas a tartós munkanélküliek aránya, jellemzően az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők

http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=66, 2012. április.

⁴ Forrás: Az Ózdi Kistérség Gazdaságfejlesztési Stratégiája, 2010-2020., 12. oldal.

http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=66, 2012. április.

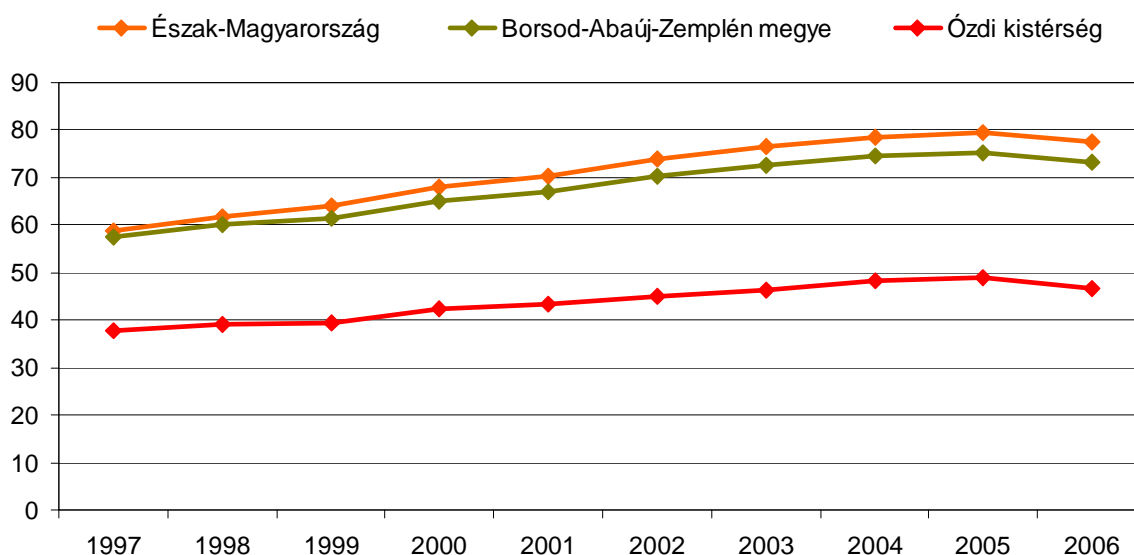
CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

körében. Emellett a kvalifikált szakmunkások iránt megnőtt a kereslet, egyes területen már a hiányuk is számottevő.⁵

A közösségi élet meglehetősen fejletlen a térségben. Ennek hátterében nyilvánvalóan a makrotársadalmi történések állnak: mindent meghatároz a civil társadalmi szervezetek és a cserkészmozgalom II. világháború utáni betiltása, hiszen a szerveződések terén óriási hiátus keletkezett (a művelődés és sportolás szervezetei csak szakszervezeti keretek között működhettek, mégpedig erős kontrol alatt). A rendszerváltozás óta eltelt 23 év pedig nem volt elegendő az átfogó változásokra, egy erős és önálló civil társadalom kiépítésére (annak ellenére sem, hogy néhány településen több-kevesebb kapacitással működnek civil szervezetek).

Az érzékelhető gazdasági és szociokulturális hátrányok az életminőség alacsony színvonalának köszönhetően a belső migrációs folyamatokat is tovább facilitálják.

4. ábra. Vállalkozások száma 1997-2006 között (1000 főre)⁶

⁵ Az 1990-es népszámlálás adatai szerint a térségben az aktív keresők 5,1 %-a a mezőgazdaságban, 62,8%-a az ipar és építőipar területén, míg 32,1%-a a szolgáltatások területén dolgozott. Ezzel szemben 10 évvel később, a 2000-es népszámlálási adatok szerint a foglalkoztatottak aránya jelentősen eltolódott a szolgáltató szektor felé. A mezőgazdaságban már csak 1,9%-ot foglalkoztatnak, az iparban és építőiparban 44,1%-ot, míg a szolgáltatásokban 54%-ot.

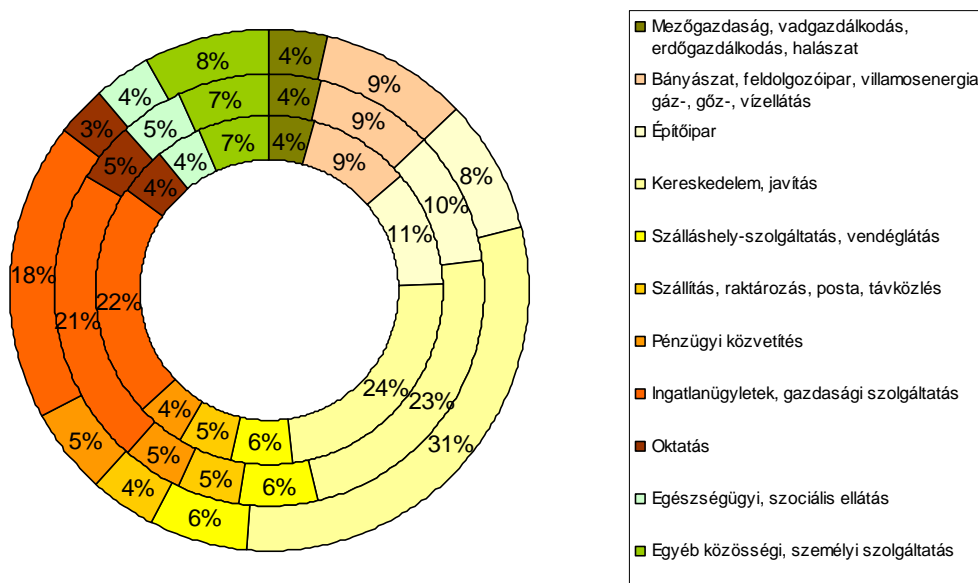
Forrás: http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50%3Aa-terseg-gazdasaga&catid=44%3Aa-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66&limitstart=4, 2012. április.

⁶ Forrás: Az Ózdi Kistérség Gazdaságfejlesztési Stratégiája, 2010-2020., 16. oldal.

http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=66, 2012. április.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

5. ábra. Működő vállalkozások megoszlása ágazatonként⁷

⁷ Forrás: Az Ózdi Kistérség Gazdaságfejlesztési Stratégiája, 2010-2020., 17. oldal.

http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=44&Itemid=66, 2012. április.

I.2. A települések rövid bemutatása

- **Borsodbóta:** Lakossága 946 fő. A falu a sikeres pályázatok ellenére nincs könnyű helyzetben, az 1990-es évek elején a hazai nehézipar összeomlása a borsodbótai munkahelyeket is maga alá temette. A lakosságnak főként az ózdi kohászat és a putnoki bánya adott munkát. A rendszerváltás utáni gazdasági válság a községet súlyosan érintette. A kohászat leépítése viszonylag gyorsan bekövetkezett 1989 és 1992 között, a bányák bezárása viszont 2001-ig elhúzódott. Az elvándorlás ennek ellenére megkezdődött; a népességfogyás egyelőre még nem katasztrofális, mivel a faluban száznál több húsz év alatti él. Jelenleg a turizmusra támaszkodva igyekeznek talpra állni. A népcsoportok tekintetében 50% magyar, 50% cigány nemzetiségű.
- **Borsodszentgyörgy:** 1308 lakosából 5-10% körüli a romák száma. A településen élők közül sokan vezetnek vállalkozást, gazdasági társaságot – nagyrészt ennek tudható be, hogy a térségben meglévő igen magas munkanélküliségi ráta a községben az átlagnál jóval alacsonyabb. Általános iskola, óvoda, orvosi rendelő, idősek klubja működik a településen. Hiányoznak a személyes tanácsadói szolgáltatások, a kiépült szociális rendszer leterhelt.
- **Bükkmogyorósd:** Lakosságszám 157 fő. A település előregedőben van, a lakosságnak több mint fele időskorú, a munkanélküliség 20% feletti és a település lakóinak egyharmada részesül valamilyen juttatásban. A kis településen több szociális és humán szolgáltatás (falugondnok, gyermekjóléti szolgáltatás, tanácsadás, stb.) nem érhető el.
- **Csernely:** 875 lakos él a községben, akiknek közel a fele roma nemzetiségű. A munkanélküliek és a juttatásban részesülők arány 50% körüli, a lakosok 80%-a a létminimum alatt él. Az öregedő, inaktív lakosság (60% időskorú) nagy része alacsony jövedelmű, így már most komoly a teher az önkormányzaton. A jelenség emelkedő tendenciát mutat, miközben az ellátórendszer kapacitásai a feladatokhoz már most kevesek. Jelenleg nincs CKÖ: a szervezet 2010. júliusában feloszlatta magát.
- **Csokvaomány:** lakosságszáma 939 fő, kb. 10-15% a roma nemzetiségűek aránya. A településen jelentős az alacsony társadalmi státuszú családok száma.

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

A szociális alapszolgáltatások ugyan jelen vannak, de a személyes segítségre épülő mentori és tanácsadó szolgáltatások hiányoznak.

- **Farkaslyuk:** 2022 lakosának mintegy fele roma, a lakosság többsége s mélyszegénységben él, a munkanélküliség 30% feletti. A településen működik iskola, óvoda, és kiépültek a szociális alapfeladatokat ellátó rendszerek. Hiányzik viszont a falugondnoki szolgálat, valamint a közösségi és támogató szolgáltatások. A rászorulóknak magas száma miatt a szociális és humánszolgáltatási kapacitások leterheltek.
- **Hét:** 547 fő lakosságszámmal rendelkező község. A község lakosságának száma folyamatosan csökken az 1980-as évek óta, de legfőképpen az 1990-es évek elejétől. Ennek az oka a nagymértékű munkanélküliség, mivel sorban zárják be az üzemeket, gyárakat. Vállalkozó nem sok van a községben, a kevés vállalkozás kb. 10 embernek tud munkát biztosítani. Az itt élők mezőgazdaságból próbálnak megélni, illetve keresetüket kiegészíteni.
- **Kelemér:** 539 lakosából 20% roma. A településen a munkanélküliek száma nagyon magas, jóval az országos átlag fölött van (a lakosság átlagjövedelme az országos átlag alatt van). A lakosság nagy része szociális segélyből él, jövedelmét a lakosság egy része idényjellegű erdei termékek gyűjtésével próbálja pótolni (gomba, makk, kökény, csipkebogyó). Nagyon kevesen foglalkoznak mezőgazdasági termesztéssel. A lakosság száma 1949-ben volt a legmagasabb: 800 fő. Az 1785 évhez viszonyítva 235 %-al nőtt, majd 1949-től a lakosság csökkent 1990-ig. 1990-től viszont ismét növekedő tendenciát mutat a népességszám.
- **Kissikátor:** 350 lakosú, elöregedő község: az időskorúak aránya 25% fölötti, a roma népesség csupán 2% körüli, A munkanélküliség 18% körüli. A szociális szolgáltatások közül csak a házi segítségnyújtás, családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás van jelen, minden egyéb ezirányú szolgáltatás és lehetőség hiányzik.
- **Lénárdaróc:** A lakosságszám 315 fő, amelynek mintegy 15%-a roma. Oktatási intézmény nincs, az óvoda és iskola intézményfenntartó társulásban, Csernelyben működik. Étkeztetés, házi segítségnyújtás, gyermekjóléti és családsegítő funkciók jelen vannak, a többi szociális és humán szolgáltatás hiányzik. A munkanélküliség a megyei átlag feletti.
- **Sajónémeti:** a település 564 lakosú, amelynek 35%-a roma nemzetiségű. A munkanélküliek aránya 25%, juttatásban részesül a lakosság 53%-a, és

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

létminimum alatt él a kétharmada. A rászoruló magas száma jelentős terheket ró az önkormányzatra és a szociális ellátórendszerre. Hiányoznak a közösségi ellátó funkciók és a támogatói, tanácsadói szolgáltatások. Jelenleg nincs kisebbségi önkormányzat, mert 2008-ban feloszlatták magukat.

- **Sajópüspöki:** 568 lakosából a 2001-es népszámláláskor 97%-a magyar, 3%-a cigány nemzetiségűnek vallotta magát. Jelenleg lakossága főként növénytermesztéssel foglalkozik, a térség városait látja el kertészeti termékekkel. Az ózdi kohászat leépítése az itteni lakosságot is érzékenyen érintette és munkanélküliséget idézett elő. A társas vállalkozásokat a mezőgazdaságban egy kft. és egy szövetkezet, a kereskedelemben egy Gm, a szolgáltatásban három nonprofit szervezet képviseli. Egyéni vállalkozóként mindössze két kisiparos tevékenykedik Sajópüspökiben.
- **Uppony:** 364 fő a lakosságszám, a roma népesség alacsony arányú. (A 2001-es népszámláláskor a település lakosságának 99%-a magyar, 1%-a vallotta magát cigány nemzetiségűnek.) A település, méretéből is adódóan a közösségi és szociális szolgáltatások jelentős részét nélkülözni kénytelen. A lakosság fokozatosan öregszik, ami tovább terheli az amúgy is szűkös kapacitásokat.

I.3. Társulások, együttműködések az akcióterületen

Az **Ózd Kistérség Többcélú Társulás** 2004. június 18-án alakult meg 17 település részvételével. A megállapodáshoz ugyanezen év szeptemberében még 12 település csatlakozott, és azóta tagja az ózdi kistérség mind a 29 települése. A tagönkormányzatok polgármesterei egyben a Kistérségi Területfejlesztési Tanács feladatait is ellátják. A társulás és a tanács elnöke Ózd város polgármestere, a munkaszervezés feladatait a város polgármesteri hivatalának szakmai apparátusa végzi.

A társulási megállapodásban a tagönkormányzatok a területfejlesztési, az egészségügyi, a szociális, a gyermek- és ifjúságvédelmi, az oktatási és nevelési, a közművelődési, a területrendezési, a környezet- és természetvédelmi, hulladékkezelési, a közlekedés és vízgazdálkodási, a szolgáltatási-szervezési, a pénzügyi-gazdasági ellenőrzési valamint a közbeszerzési feladatok közös ellátását jelölték meg célként. A szakmai feladatok köre 2006. évben jelentősen bővült.

A kistérség és mikrorégiók fejlődését további társulások, egyesületek segítik. Az **Ózd Térségi Önkormányzatok Egyesülete** a 29 település együttműködésével alakult. A **Sajó-Rima Eurorégió Határon Átnyúló Együttműködés** 2000. július 7-én jött létre 12 magyar település, valamint a megye önkormányzata és több társulás részvételével. Ugyanekkor megalakult a szlovák oldalon is a **Slané Rimavské Eurorégió**. A két szervezet együttműködési megállapodásával hozta létre a **Sajó-Rima Eurorégiót**. Társadalmi szempontból igényük a települések népességmegtartó erejének a fokozása. A gazdaság terén többek között a belső piac nagyarányú fejlődését kívánják elérni. Környezeti szempontból a természeti örökség megőrzésére és fenntartására, javítására törekcszenek. Védik és ápolják a kulturális örökséget, legyen az építészeti, régészeti, néprajzi vagy történelmi.

A **Putnok és Térsége Társulás** 12, a **Gömöri Településszövetség** 22, többnyire korábban Gömör vármegyéhez tartozó település önkormányzata összefogásával segíti a fejlődést, a történelmi és kulturális emlékek ápolását.

Az **Órhegy Egyesület az Emberért és a Térségért** 1995. március 13-án alakult meg néhány lelkes polgármester, civil szervezet és magánszemély kezdeményezésére. Jelenleg 24 önkormányzat, 4 civil szervezet és több magánszemély a tagja, közel 60 településsel működik együtt. Az Egyesület célja, hogy a helyi állampolgárookra, a helyi tudásra, hagyományokra és természeti erőforrásokra építve olyan programokat indítson el, mely elősegítheti az itt élő emberek életének jobbá tételét, a vidék gazdasági fejlődést. Ezt szolgálják humán és gazdasági programjaik.

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

I.4. Járási rendszer

A magyar kormány 2013. január 1.-től olyan közigazgatási változtatást tervez, amely a járási rendszer újra-kialakításával jár. A járások alapját az eredeti elképzelések szerint a kistérségek képeznék, az Ózdi kistérség, és az akcióterület települései így két különböző járásba lesznek sorolva (míg ezekhez más kistérségek településeit is kapcsolják majd). A helyi kistérségi szociális ellátórendszer tagjai tartanak az új közigazgatási rendszertől, nem látják, hogyan fognak tudni működni a jövő évtől, nincsen stratégiájuk az átszervezés utánra.

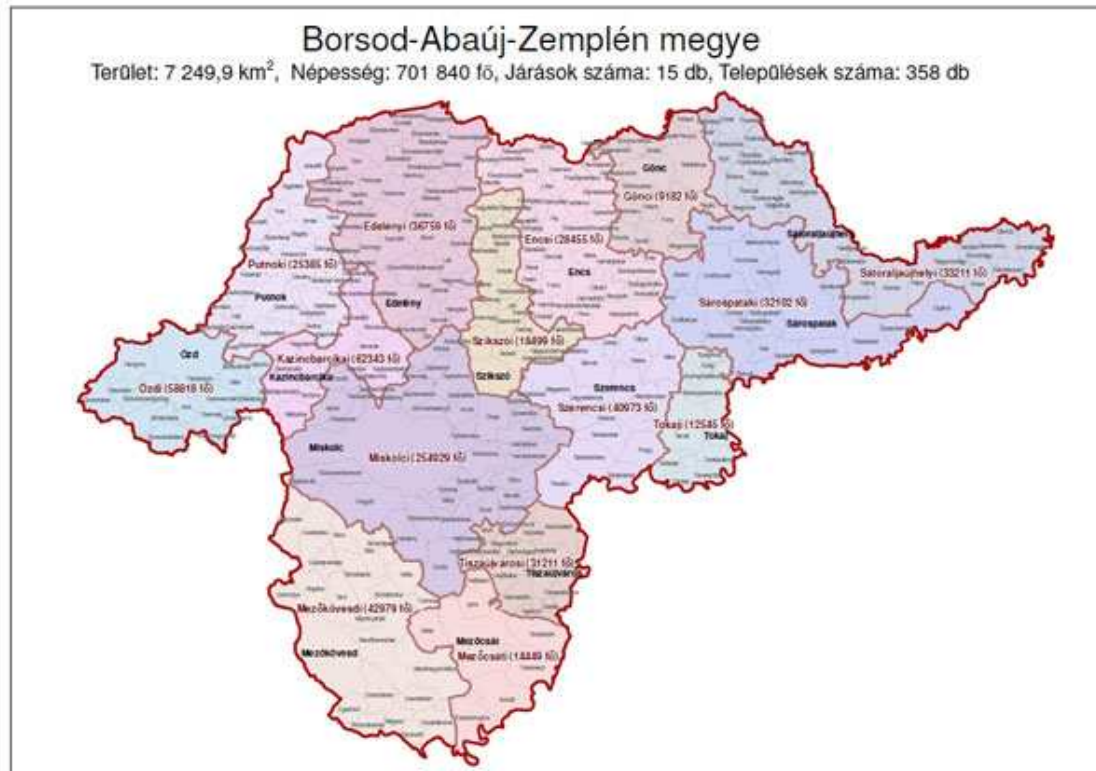
Az érintett települések és a tervezett járások:

Farkaslyuk, 2000 fő feletti lakójával önálló marad, ám az akcióterület több településén mindez bizonytalanság forrása, nem mindenhol tudják, mi lesz a sorsuk: mely településsel kell társulást létrehozniuk, és mindez milyen működési feltételek között valósulhat meg. Más településeknél pedig kapcsolódó, az akcióterületen belüli és/vagy kívüli önkormányzatokkal is számolni kell majd.

Ózdi járás	Putnoki járás
Arló	Aggtelek
Borsodbóta	Alsószuha
Borsodnádasd	Bánréve
Borsodszentgyörgy	Dövény
Bükkmogyorósd	Dubicsány
Csernely	Felsőkelecsény
Csokvaomány	Felsőnyárad
Domaháza	Gömörszőlős
Farkaslyuk	Hét
Hangony	Imola
Járdánháza	Jákfalva
Kissikátor	Jósvafő
Lénárdaróc	Kánó
Nekézseny	Kelemér
Ózd	Királd
Sáta	Putnok
Uppony	Ragály
	Sajóalgóc
	Sajóivánka
	Sajókaza
	Sajómercse
	Sajónémeti
	Sajópüspöki
	Sajóvelezd
	Serényfalva
	Suhafő
	Trizs
	Zándorfalva
	Zubony
	Vadna

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A táblázatból jól látszik, hogy az akcióterület településeinek nagy része az Ózdi járáshoz kerül, míg a négy másik, az északiak: Sajópüspöki, Sajónémeti, Hét és Kelemér a Putnoki járáshoz.

Tervezett járásek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében⁸

⁸ Forrás: <http://www.boon.hu/jarasi-rendszer-a-vegeredmeny-szazhetvenot/1883057>, 2012. május.

I.5. Korábbi programok, projektek

Az **Ózdi Kistérség fejlesztési és együttműködési kapacitásainak megerősítése** című projekt (ÁROP-1-1-5-08/C/A) 2008 és 2010 között futott 22.262.000 Ft támogatással. A projekt szorosan kapcsolódik az ország 33 leghátrányosabb helyzetű kistérsége számára indított komplex felzárkóztatási programhoz. A projekt kedvezményezettje az Ózdi Kistérség Többcélú Társulása volt. A program keretében lehetőség nyílt a folyamatos szakmai és operatív segítség nyújtására a potenciális projektgazdák, és a fejlesztési folyamatokba bekapcsolódni kívánó egyéb szervezetek számára, honlap készítésére, a kistérségi tervezési jó gyakorlatok megismertetésére, elterjesztésére, a különböző program- és projekttervezési és végrehajtási módszertanok fejlesztésére. A kistérségben jelenlévő igény kielégítésére egy-egy képzést tartottunk a pályázati eljárásrendek, valamint projektmonitoring témakörökben 40 fős csoportok számára. 6 db kistérségi szintű fejlesztési stratégia kidolgozására került sor (gazdaságfejlesztési, foglalkoztatási, turisztikai, oktatási-képzési, esélyegyenlőségi, közlekedésfejlesztési stratégiák). A program együttműködést erősítő része kiemelten kezeli a kistérség civil szervezeteinek és vállalkozóinak minél nagyobb arányú bevonását a fejlesztési folyamatokba. Ennek elérése érdekében folyamatosan szakmai fórumok (6 mikrorégiókénti workshop, 2 brainstorming, 2 szakmai ismeretátadási program), partnerségi rendezvények megrendezésére került sor a kistérség több pontján, köztük szlovák-magyar partnerségi találkozókra, amelyek a határon átnyúló közös gondolkodást segítették elő. A munkaszervezet számára nyújtott kapacitásnövelés egy térségfejlesztési szervező munkatárs teljes körű, 22 hónapos időtartamra szóló alkalmazásával valósult meg, aki a szervezői feladatok ellátása mellett a korábban kidolgozott majd támogatásra javasolt projektek megvalósítását is segítette. A programon belül fontos szempont volt a marginalizált települések, a hátrányos helyzetű csoportok - a romák, nők, fogyatékkal élők - helyzetének javítása, a fejlesztési folyamatokban való bekapcsolása mind a tervezés, mind a megvalósítás során. A fő cél a bizalmon alapuló partnerség kialakítása volt, melyben a kistérség minden társadalmi csoportja képviselteti magát. Az együttműködés során az önkormányzatok mellett a vállalkozói és a civil szféra is meghatározó szerephez jutott.

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium Telepeken és telepszerű lakókörnyezetben élők lakhatási és szociális integrációs programja keretében **telep felszámolási programra** is sor került a kistérségben (Hangony – 59,7 MFt értékben 6 ingatlant, 9 család 48 tagját érintette, Domaháza – 39 MFt értékben 9 család 38 tagját érintette). Bár ezek nem érintették az akcióterületet, de tapasztalataik fontosak és használhatóak az akcióterületen zajló új projekt

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

számára is, mivel nem csupán a lakhatást érintették, hanem kiterjedtek a szociális integráció, a munkaerőpiaci integrálás és képzés valamint a közösségfejlesztés területére is.

A HEFOP 2006/2.2.1 Mentorképzési programok az ózdi kistérség szociális szakemberei részére című programban a szociális szakemberek (szociális ügyintézők, szociális munkások, szociálpedagógusok és szociális gondozók) részére szerveztek képzéseket (befolyásolás és meggyőzés pszichológiája, ifjúsági szubkultúrák szociológiája, munkaerőpiaci ismeretek, romológiai ismeret és gyakorlat, számítógépes ismeretek) és tréningeket (kommunikációs, konfliktuskezelő, antidiszkriminációs és személyiségfejlesztő – Burn out). A program része volt a munkanélküliek motiválása és befolyásolása a munkavállalásra, illetve a normális életvitelre, a résztvevők megismertetése az ifjúsági csoportosulások jellemzőivel, pszichológiai hátterével, a cigányság kulturális és társadalmi helyzetével, számítógépes ismeretek képzése, kommunikációs-, önismereti-, antidiszkriminációs és konfliktuskezelő tréning. A képzések az ózdi kistérségben, különböző helyszíneken kerültek lebonyolításra, a pályázati időtartam (2007. április 1. – 2008. március 31.) alatt. A program eredményei az új projektben is használhatóak lesznek, hiszen a megvalósíthatóság során támaszkodhatunk a HEFOP program során tapasztalatot szerzett szakemberek munkájára.

Jelenleg is folyik a „**Nem mondunk le senkiről!**” nevű TÁMOP-os komplex **LHH felzárkóztatási program**, aminek keretében 2009-2013 között mintegy 4,3 milliárd forint fejlesztési összeget használhat fel az Ózdi kistérség. Az támogatás a helyi gazdaság dinamizálása, a foglalkoztatás bővítése, a társadalmi és földrajzi mobilitás fejlesztése területein megvalósuló projektek keretében került és kerül felhasználásra. A foglalkoztatási projektek mellett leginkább a falu-fejlesztési projektekre koncentráltak, mint például terek, utak, járdák, polgármesteri hivatalok felújítása. A programcsomag egyik eleme egy **tanoda-program**, melyet a Dr. Ambédkár Gimnázium működtetett (a program idén nyáron zárul) Farkaslyuk Önkormányzatával és a CKÖ-vel közösen.

LHH fejlesztési program kisléptékű településfejlesztési ÉMOP- 3.1.3/B pályázat	
Borsodbóta	polgármesteri hivatal felújítása
Bükkmogyorósd	belterületi út szilárdburkolatú úttá fejlesztése
Csernely	belterületi utak korszerűsítése
Csokvaomány	polgármesteri hivatal felújítása
Farkaslyuk	járdaszakasz építés
Hét	kisléptékű településfejlesztés
Kelemér	polgármesteri hivatal felújítása, belterületi utak aszfaltozása
Lénárdaróc	településszépítés, közösségfejlesztés

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Sajónémeti	belterületi utak fejlesztése
Sajópüspöki	a Hősök tere szilárd burkolatúvá tétele
Borsodszentgyörgy	belterületi út fejlesztése
Kissikátor	belterületi út fejlesztése
Uppony	község komplex infrastrukturális fejlesztése

2010 márciusában indult útjára a „**Legyen jobb a gyerekeknek- előadás a gyermekszegénységről**” című szakmai beszélgetéssorozat, amelyen az Ózd és térségben dolgozó szakemberek valamint a Magyar Tudományos Akadémia munkatársai vettek részt. A három éves program egyik fontos stratégiai eleme az volt, hogy a térségben tevékenykedő szociális és egyéb területén dolgozók gyakorlati tapasztalataira alapoznak. A gyermekszegénység elleni projekt sikeres megvalósításához az anyagi erőforrásokat az unió biztosítja. Mikrotérségekre bontották a kistérséget (Putnok, Borsodnádasi, Hegyháti valamint Ózd és vonzáskörzete), amelyekben egy-egy „gyerekesély” programot nyitottak. A **Biztos Kezdet program** 2005-ben indult, a kisgyermek és családjaik esélyegyenlőségének biztosítására. A program meghatározó eleme a szülők aktív részvétele, a velük való tartalmas együttműködés, a szülői kompetenciák megerősítése, a családok egészségügyi, szociális, gyermekjóléti, oktatási, munkaügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutásának segítése. Sajnos a kistérségben csak **Ózdon működik Biztos Kezdet ház**, így az akcióterületünk lakói számára ezek a szolgáltatások gyakorlatilag nem elérhetőek. Az akcióterületen zajló új projekt egyik célja, hogy ezeket a funkciókat eljuttassuk a célcsoportunk tagjaihoz, annak érdekében, hogy – a gyerekek korai fejlesztésére és a szüleik segítésére irányuló tevékenységek által – növeljük az itt élők esélyeit.

Az akcióterület jelentős részén a **Kistérségi Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti Központja** biztosítja az Ózd Kistérség Többcélú Társulása települései számára a törvényben meghatározott gyermekjóléti alapellátások körét. A gyermekjóléti szolgáltatást a Gyermekjóléti Központ látja el Ózd városban és a környező 16 településen (Borsodbóta, Bükkmogyorósd, Borsodszentgyörgy, Csernely, Csokvaomány, Domaháza, Farkaslyuk, Hangony, Járdánháza, Királd, Kissikátor, Lénárdaróc, Nekézseny, Sajónémeti, Sáta, Uppony). Feladatai között az informálás, a tanácsadás, a veszélyeztetett gyermekek védelme szükség szerint kiemelés a családból, jelzőrendszer működtetése, a szabadidős programok szervezése, készenléti szolgálat, az utcai és lakótelepi szociális munka és az utógondozási munka is szerepel. A gyermekek átmeneti gondozását a **Családok Átmeneti Otthona** valamint a **Gyermekek Átmeneti Otthona** a Társulás teljes területén biztosítja, a gyermekek napközbeni ellátása pedig a **Katona József úti Bölcsődében** szintén a társulás valamennyi települése számára elérhető.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A **Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ** a projekt együttműködő partnere, Ózdon és 14 településen végez családsegítést, jelzőrendszert működtet, szociális, életvezetési és mentálhigiéniai tanácsadást nyújt, krízishelyzetekben beavatkozást kezdeményez, valamint adományokat gyűjt és oszt, étkeztetést, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást működtet. Jogi-és pszichológia tanácsadást heti két-két alkalommal biztosít. A házi segítségnyújtás keretében alapvető gondozási, ápolási feladatokat, takarítást, háztartásviteli szolgáltatásokat nyújt. Az 50 fős **Nappali Melegedő** szintén a Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ intézményeként működik, ahol a hajléktalan emberek tisztálkodhatnak, tanácsokat kaphatnak illetve terápiás csoportokba is bekapcsolódhatnak. Az Átmeneti Szálláson azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítják, akik az életvitelszerű szálláshasználat és a szociális munka segítségével képesek az önellátásra. Az **Átmeneti Szálláson** lehetőség van az éjszakai pihenésre, a személyi tisztálkodásra, étel melegítésére, étkezésre, közösségi együttlétre, betegek elkülönítésére. A Szenvedélybetegek Községi Ellátása 2008. január 1-jétől helyileg a „háttérintézményként” működő **Szenvedélybetegek Nappali Intézményében** (Ózd, József Attila út 3.) kapott helyet, ahol Ózd városon kívül az Ózd Kistérség Többcélú Társulás további nyolc településén végzi a közösségi ellátást. Ezen kívül több idősek klubja működtetésében is részt vesz a Központ.

Borsodnádasi térségében (3 település) a **Borsodnádasi és Térsége Szociális Alapszolgáltatási Központ** nyújt étkeztetést, házi segítségnyújtást és családsegítést.

Putnokon a Városi Egészségügyi és Szociális Központot a város és környéke egészségügyi, szociális és gondozási feladatainak ellátására hozták létre. Ellátási körzet Putnok városra és vonzáskörzetében 8 településre terjed ki, ami körülbelül 13 000 lakos ellátását jelenti. A járóbeteg szakellátás mellett a tevékenységük kiterjed még szociális ellátásra elhelyezéssel illetve elhelyezés nélkül valamint családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokra is. Arló Nagyközségben a **Szent Erzsébet Gyermekjóléti Szolgálat és Gondozási Központ** intézményi egységek látják el a családsegítői, étkeztetési, házi segítségnyújtási, közösségi ellátási feladatokat.

Mint látható a szociális alapellátások a többség számára elérhetőek, ám több területen mutatkoznak hiányosságok is. A szakemberek szerint fontosak lennének, de jobbra hiányoznak a tanácsadással foglalkozó szolgáltatások, a mentori szolgáltatások, a családterapeuták, fejlesztő szakemberek és gyógytornászok a településekről, miközben a célcsoport tagjainak többsége számára nehézséget okoz eljutni azokba a városokba ahol ezek rendelkezésre állnak.

Ózdon működik a **Máltai Szeretetszolgálat** egy irodája, ahol adományok gyűjtését és osztását végzik a magánemberek és hajléktalanok számára, valamint adományokkal segítik a Családok és gyermekek átmeneti otthonát és az idősek otthonait is. A Szeretetszolgálat részt vett az „**Adni öröm**” karácsonyi akcióban, aminek keretében 75 db karácsonyfát

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

osztottak szét a rászorulóknak között az erdőgazdaság jóvoltából. Részt vettek két egyházközség „**Keresztény báljának**” megszervezésében, amelyeket tombolatárgyakkal gazdagítottak. A Szeretetszolgálat munkája nemcsak Ózdra korlátozódik, hanem a környező településeken, így az akcióterületünkön is igyekeznek segíteni.

A **Vöröskeresztnek** szintén Ózdon van irodája és főleg adományok osztásán keresztül segíti a rászorultakat.

A településeken jelen lévő **egyházi közösségek** tevékenysége változó. Általában csak az adott helyre koncentrálnak, és leginkább a lelki segítségnyújtásban vállalnak szerepet.

I.6. Felmérések

I.6.1. Szükségletfelmérés⁹

A projekt szakmai tartalma a helyi szereplők (mélyszegénységben élő családok, helyi és külsős szakemberek – Autonómia Alapítvány) bevonásával készült el a szükségletfelmérés során, 2010-ben.

A programban a vidékfejlesztő/területfejlesztő munkatárs szerepe, tevékenysége markánsan megjelenik, tevékenységi köre illeszkedik a szakmai programelemekhez, kiegészíti azokat, biztosítja ezek fenntarthatóságát a projekt időtartamán túl, illetve elősegíti ezek kapcsolódását más térségi fejlesztésekhez. A felmérés kiemelt figyelmet fordított a romákkal való foglalkozásra, hiszen a mélyszegény réteg nagy részét ők alkotják. A szakmai program is e szempont figyelembevételével került kialakításra (programok, eszközök, rendszeresség, motiváció stb.).

Az előkészítő munka a Farkaslyuki Önkormányzat, a Nemzeteknek Világossága Alapítvány és a Kistérségi Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti Központja párhuzamos kezdeményezésére indult el.

A közösségi tervezés során lefolytatott szükségletfelméréshez, a műhelyfoglalkozások vezetéséhez facilitátor segítségét vették igénybe. A fókuszok kijelölése, a fórumok, megbeszélések levezetése vezető tervező által volt biztosítva.

A projekt előkészítése során mindkét fő célcsoportunkban – a mélyszegénységben élő emberek és a mélyszegényekkel foglalkozó intézmények, szervezetek munkatársai – körében **kérdőíves felmérés**¹⁰ zajlott. A cél a jelenlegi helyzet megismerése, a problémák, igények feltárása és a fejlesztési irányok meghatározása volt.

A kérdőíves kutatás mellett **közösségi tervezés** is zajlott, melyben a döntéshozók, a települések vezetői, a konzorciumi és partner szervezetek munkatársai, a szociális szakemberek, településfejlesztők valamint a helyi civil szervezetek vezetői.

A kérdőív kitöltőinek csoportja a következő demográfiai jellemzőkkel írható le¹¹:

---

⁹ Forrás: Megvalósíthatósági Tanulmány a „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért” c. pályázati felhíváshoz

¹⁰ A kérdőívek főleg egyszerű, rövid, zárt végű kérdésekből állnak, ám ahol szükséges volt, ott lehetőséget biztosítottunk a hosszabb, szabadfogalmazású válaszokra is. A kérdőíves kutatás viszonylag egyszerűen szervezhető és lebonyolítható miközben rövid idő alatt elegendő választ lehet gyűjteni a célcsoport körében. A szervezetek és intézmények munkatársai körében néhány esetben személyesen vagy telefonon is készültek interjúk, amelynek a gerincét a kérdőív alkotta, ám a beszélgetés során lehetőség nyílt a problémásabb pontok részletesebb kifejtésére is.

¹¹ Néhány helyen a kitöltők nem adtak meg adatot, így előfordul, hogy a kategóriák összessége kisebb mint 100%.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- ▶ Férfi 53,1%, nő 46,9%
- ▶ 18 év alatti 2%, 19-40 éves 69,4%, 41-60 éves 28,6%, 60 év feletti 0%
- ▶ Nőtlen/hajadon 20,4%, házas 55,1%, elvált 22,4%, özvegy 0%
- ▶ 1 gyermekes 14,3%, 2 gyermekes 16,3%, 3 gyermekes 18,4%, 3-nál több gyermekes 34,7%, nincs gyermeke 16,3%
- ▶ Egy fedél alatt lakók száma: 5 főnél kevesebb 44,9%, 5-8 fő 44,9%, 8 főnél több 8,2%
- ▶ Roma nemzetségű 71,4%, nem roma nemzetségű 14,3%
- ▶ Legmagasabb iskolai végzettség: nincs 8 általános 32,7%, általános iskolai végzettség 44,9%, szakiskolai végzettség 16,3%, érettségi 4,1%, egyetemi/főiskolai végzettség 0%, egyéb szakképesítés 0%

Az iskolaköteles korú gyermekek közül heten nem járnak iskolába. Az általános iskolába járó 14 évesnél idősebb gyermekek száma 38, a középiskolába járó 18 év felettieké 10. A 18 év feletti gyermekek közül 16-ot tart el a családja.

Mint fentebb látható, a megkérdezettek körében végzett kutatásunk megerősítette azt a már ismert tényt, miszerint a mélyszegénységben élők jelentős része alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik. Ennek fényében különösen fontosnak tarjuk a gyermekek számára tervezett tehetséggondozási programot és a felnőtteknek szóló foglalkozásokat.

A válaszolók körében a foglalkoztatottsági arány is nagyon rossz, hiszen körükben a munkanélküliek aránya 26,5%, míg másik 36,7% inaktív¹² (rokkantnyugdíjas, tanuló, háztartásbeli, stb.). A munkanélküliek közül 46,2% kevesebb, mint egy éve, 23,1% 1-3 éve, 30,8% pedig több mint 3 éve nem talál munkát. Teljes munkaidőben mindössze a válaszadók 24,5%-a dolgozik. Idénymunkákból él a 4,1%, alkalmi munkákból tartja fent magát 2%. A foglalkoztatottsági képnek megfelelően kevesen élnek meg munkabérből (30,6%), a családok jelentős részénél (85,7%) a segélyek és támogatások különböző formái adják a bevételek jelentős, néhány esetben a teljes részét. A segélyeken belül a legáltalánosabb a családtámogatás valamilyen formája (családi pótlék, gyermekgondozási segély), amit a megkérdezettek 36,7% a kap és a szociális segély (38,8%). Ezen kívül a munkanélküli vagy álláskeresési járadékot (4,1%), a nyugdíjszerű szociális ellátást (6,1%) említették még. A jövedelemmel kapcsolatos problémák közül a leggyakoribb, hogy csak egy (30,6%) vagy egyetlen családtagnak sincs (49%) állandó jövedelmet biztosító munkája, illetve nem rendelkeznek megfelelő képzettséggel ahhoz, hogy állandó munkájuk legyen (24,5%).

---

¹² Az aktív korú válaszadók százalékában.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Jelentős azok száma, akik túl nagy adóssággal rendelkeznek (18,4%) vagy nem gazdálkodnak jól a rendelkezésre álló jövedelemmel (14,3%).

Mindössze a megkérdezettek 4,1%-a(!) nyilatkozott úgy, hogy nincsenek anyagi problémái. Látható, hogy a célcsoport öneltartó képessége rendkívül alacsony, ami jelentékeny szomatikus hatásokat fejt ki: az elkerülhetetlen, érzelmileg negatív helyzetekben, a reménytelenség áttevődik a későbbi helyzetekre is, így a tartós kontrollvesztés élménye a depresszió és így a krónikus stressz kiváltója (mindezek pedig szoros kapcsolatban vannak az élettani változásokkal).¹³ Emellett az autonómia és az öfenntartás alacsony foka, mind az állami, mind pedig az önkormányzati támogató és szociális rendszerekre óriási terhet ró. A foglalkoztathatóság javítását célozza a projekt „Sáfárság” programja, ami az egyéni problémákhoz és adottságokhoz illeszkedő készség- és képességfejlesztést segíti, valamint a „Tangazdaság” program, amely a családok öfenntartó képességét és vállalkozói hajlandóságát erősíti.

A munkanélküliségük okai között a legjelentősebbek: nincs munka a környéken (59,2%), az itt élő lakosság nagy része nem rendelkezik a megfelelő képzettséggel (28,6%), ill. az ingázás problémája (18,4%). Többen említették, hogy az elérhető munkákért túl alacsony fizetést kapnának (4,1%). Ennek megfelelően arra a kérdésre, hogy mire lenne szükség ahhoz, hogy munkába álljon, munkát találjon, amennyiben lenne munkalehetőség a környéken, a legtöbben a megfelelő végzettséget, szakmai tudást (57,1%), a többéves szakmai tapasztalatot (16,3%) és az utazási költségek munkaadó általi fizetését (22,4%) jelölték meg. A felvételin való megfelelő teljesítmény 12,2%-ot, a megfelelő megjelenés 8,2%-ot kapott.

Az egyéb jellegű személyes problémák között a leggyakoribbak, hogy túl magasak a kiadások (69,4%) és magasak a rezsik (44,9). Sokak küzdenek gyermeknevelési (16,3%), a gyermekek iskolakerülésével (12,2%) és iskolai eredményével kapcsolatos (14,3%) problémákkal. A válaszadók 14,3%-nak okoz gondot, hogy nincs tisztában a lehetőségeivel és nem tudja érvényesíteni az érdekeit, 2%-ának pedig az sem, hogy nincs megfelelő szakember, akihez a problémáival fordulhatna.

A szociális- és közszolgáltatások közül a lakóhely közelében a leginkább a családsegítést, a védőnői szolgáltatást, az óvodát és iskolát tudják a megkérdezettek igénybe venni. Elsősorban a bölcsőde, a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a falugondnoki szolgálat és a fogyatékos személyeket támogató szolgáltatások hozzáférésében

---

¹³ Forrás: Kopp M., Berghammer R. szerk. (2005): Orvosi pszichológia, Medicina, Budapest.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

mutatkoznak hiányosságok. A szervezetek közül legtöbbször az önkormányzatokkal, a munkaügyi központtal, a családsegítőkkal, az orvosokkal és védőnőkkel állnak kapcsolatban. Jelenleg a válaszadók 46,9%-a számára semmilyen program nem elérhető vagy nem megfizethető!

Konklúzió:

A projekt előkészítése során konzultációk folytak személyesen és telefonon az akcióterületi települések polgármestereivel, az önkormányzatok és segítő szervezetek munkatársaival, a kisebbségi önkormányzat elnökével, az illetékes szociális és gyermekjóléti alapellátást nyújtó szervezet szakemberével.

A szakmai és technikai problémák beazonosítása az interjúknak köszönhetően tehát megtörtént. Többek között az alábbi rövid megállapítások születtek, amelyek alapján kirajzolódik, mely területeken szükséges pozitív eredményeket elérni:

- ▶ nincsen elegendő szakember; a jelenlegi szakértők nagyon leterheltek, mert sok a mélyszegénységben élő család¹⁴
- ▶ közösségi tervezés szükséges minden esetben
- ▶ a folyamatos utánkövetés fontos lenne minden programnál
- ▶ együttműködésre és szinergiateremtésre való törekvés legyen a cél a területen lévő szakmai szervezetekkel
- ▶ a korábbi projektekre jellemző volt a tájékoztatás hiányossága, a nem megfelelő információs csatornák használata; ezen hiátust pótolni szükséges a jelen projekt esetében
- ▶ a mélyszegénységben élő családok nehezen motiválhatóak, rossz tapasztalataik alapján csökkent a bizalom a feljük irányuló, őket segíteni szándékozó projektek esetében is
- ▶ az érintett családokkal foglalkozó szakemberek többsége munkájában kiegészítve.¹⁵
- ▶ igény van a változásra, de a módját és eszközeit sok esetben nem sikerült még definiálni
- ▶ egy sikeres, közösségi tervezésen alapuló, mindenkit bevonó projekt hosszú távon segítené a szakembereket, ezáltal is hozzájárulva a térség felemelkedéséhez

Kiderült, hogy a vártnál lényegesen több szegény család él a célterületen, és hogy sokak helyzete egyenesen reménytelen. Számos családban küzdenek tehát súlyos megélhetési

---

¹⁴ [Az] „itteni családgondozók helyzete olyan szintű, hogy három-négyszeres esetszámmal dolgozunk, mint ami a jogszabályban elő van írva, tehát itt ilyen civil kezdeményezésekben történő aktív részvételre nem nagyon van esély. Az átmeneti otthonok esetében van együttműködés egyházakkal, civil szervezetekkel, például: karácsonyi műsor, cipősdoboz-akció, ott sokkal szabadabbak az együttműködési keretek, itt nehezebb, a leterheltség miatt.”
Interjúrészlet: B. O.-val, készítette: N. Kata, 2012.

¹⁵ Forrás: <http://www.webbeteg.hu/cikkek/psziches/3284/a-kieges--%28burnout%29-szindrroma>

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

gondokkal – munka és munkahelyek hiányában egyedül a segélyekből és támogatásokból tudnak megélni. Sokakon a rezignáltság, érdektelenség, motivációhiány és a reményvesztettség lett úrrá és ez kihat az életvitelükre is. Vannak, akik nehéz helyzetben vannak, és igyekeznek minél többet megtenni a boldogulásért, de olyan alapvető dolgokra nincsen pénzük, mint például egy buszjegy megvásárlása. Vannak azonban olyanok is, akik – főként távlati szociokulturális okoknál fogva – nem tesznek meg mindent azért, hogy helyzetük javuljon.

A résztvevők szerint elsősorban munkahelyek teremtésével lehetne segíteni a rossz helyzeten, azonban a jelen pályázati lehetőség nem erre fókuszál. Ha nem a foglalkoztatás oldaláról közelítjük meg a problémát, akkor csak egy integrált megoldás tud segíteni, ahol a teljes család bevonásra kerül, hiszen, ha csak 1-1 fő fejlesztése történik egy családban, akkor a programról hazaérkező ugyanabba a régi és hibás gondolkodásmódba és környezetbe csöppen vissza, mint azelőtt, és az elsajátított dolgok visszarendeződnek!

Sokan kihangsúlyozták, hogy a gyerekek fejlesztésére nagy gondot kell fordítani, mivel ők azok, akik még könnyebben formálhatóak, és gyorsabban változnak, tanulnak. Nagyon hasznos lenne egy a családokat is bevonó program, olyan szakemberek közreműködésével, akik szemléletükben a partnerséget preferálják a résztvevőkkel szemben, a fölülről lefelé történő kommunikáció helyett, ami a legkevésbé hatékony, sőt kontraproduktív is lehet, míg a tapasztalatok is igazolják, hogy az elfogadó, nyitott attitűd hatására az érintettek motiválhatóak és együttműködőbbek.

I.6.2. Közösségi felmérés

A felmérést öt kulturális antropológus végezte, akik részben a terepmunkát készítették elő és végezték el az akcióterületen, interjúkat készítve, valamint áttanulmányozták a korábbi felméréseket, fejlesztési stratégiákat és terveket, a helyi szervezetek dokumentumait és a korábbi – a terepen folytatott – kutatások eredményeit, így elvégezték a korábbi adatok, információk másodelemzését is.

A projekt szükségletfelmérése kellő alapnak bizonyult a közösségi feltáráshoz, ahogy az áttanulmányozott stratégiák és dokumentumok anyaga is. A megfelelő kvantitív „kemény adatok” nyújtotta kép árnyalásához, mélyítéséhez, a kvalitatív, „puha” adatok beszerzéséhez az antropológiai terepmunka tűnt legcélravezetőbbnek, mégpedig félig strukturált interjúvázméntén. A mintavétel az ilyenkor szerencsés szakértői mintavételre és a hólabda módszerre épült: a terepkutatás során a helyzetből adódó potenciális adatközlők kiválasztásakor a megfelelő arányra törekedtek a kutatók.

Különböző interjúk, beszélgetések zajlottak, valamint az éppen futó projekt egyik-másik eseményén is részt vettünk.

Sor került továbbá egy egyeztetésre a farkaslyuki polgármester a projektvezető és a felmérésvezető között.

A helyi társadalom következő csoportjaiból sikerült adatközlőket találnunk:

- ▶ az akcióterületen élő szegény családok, munkanélküliek
- ▶ a szociális ellátórendszer munkatársai
- ▶ a helyi egyházak, civil szervezetek tagjai
- ▶ a projekt mentorai (főképp roma származású emberek)
- ▶ a projekt szakmai vezetője
- ▶ döntéshozók (polgármester, projektvezető)

Az egyik terepen dolgozó szociális munkás segítségével egy ötletgyűjtést is sikerült megejtenünk egy fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetés keretein belül.

A közösségi feltárást a következő elvégzendő tevékenységek összessége tette ki: kutatási tevékenységek és azok elemzése, eredményeik összefoglalása. Helyi statisztikák, helyi szervezetek dokumentumainak áttanulmányozása, a településrendezés lehetőségeinek, a települések sajátos funkcióinak, az akcióterületen működő együttműködések vizsgálata, a helyi önkormányzatok és a kistérség stratégiáinak (településfejlesztés, környezetvédelem, közlekedés stb.) elemzése. Közösségi erőforrások elemzése (fizikai, emberi erőforrások), SWOT analízis, javaslattétel a közösségfejlesztési lehetőségekre.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Az akcióterületen feltűnő visszásság tapasztalható: a táj szépsége, a települések fénykorának, vagy legalábbis az ipari múlt emlékének helyenként máig megkapó emlékei (épületek, településrészek), ugyanakkor a tetszhalott állapot jele a lepusztult házak, utcák, a visszafejlődött infrastruktúra hátulütői lépten-nyomon (lehetetlen közlekedés, az áruházak, kisboltok ellátottsága stb.) feltűnnek. Mindeközben az EU-s pályázatoknak köszönhetően helyenként rendbe hozott közintézmények, községi terecskék látványa színesíti az összképet.

„*Faszén, kocsz, fázni nem fogsz! Jó volt, most is visszamennék örömet!*”¹⁶ – mondta viccelve, és nagyokat sóhajtván egy volt bányász, munkanélküli férfi. Ám a teljes akcióterületre jellemző ez a bányászattal és a nehéziparral kapcsolatos nosztalgikus attitűd. A térség, a települések identitását alapvetően a bányászati és nehézipari múlt, a bánya- és ipartelepek, és az azokhoz kapcsolódó szociális és kulturális intézmények világa határozza meg, ezek hanyatlása, eltűnése azonban komoly zavarokat okoz a települések jelen- és jövőképeinek megrajzolásában. Míg egyesek nosztalgiával tekintenek erre a fényesnek tételezett múltira, mint egy hajdani fénykorra¹⁷, mások már csak egy nehézsorsú iparvidék letűnt, reményét vesztett senkiföldjeként definiálják a térséget.

Farkaslyuk mellett az akcióterület több településén (pl. Csokvaomány, Borsodszentgyörgy) is működött bánya, de a valamikori – a környéken szinte mindenfelé megtalálható – bányákba, illetve a nehézipari üzemekbe bejáró falusi népesség körében is hasonló helyzetről számolhatunk be. Általánosnak mondható kíváncsi, hogy a kőszénben még mindig gazdag területeken újra meg kellene nyitni a bányákat. Az egyik ok, ami ennek hasznosságát látszik alátámasztani, a még ma is a föld alatt található szénvagyon (-legendák szólnak az erdőben néhány méterre a föld alatt megtalálható, könnyen kiásható kőszénről). Másrészt a strukturális problémával, az iparra és bányászatra szakosodott társadalomszerkezet sajátjaival is érvelnek, ahogyan az akcióterület egyik polgármestere is, a bánya megnyitásával kapcsolatban: „*A bezárás után alkalmoszerűen dolgoznak, közcélú foglalkoztatásban most megjelölt cél van, így szakmunkásokat tudunk bevenni. Cégek nem tudnak felszívni, egyéni vállalkozóként kevesen dolgoznak, egy páran ingáznak. Alap probléma mégiscsak, hogy kvalifikálásnak megfelelő munkahely az nincs...*”¹⁸ Mindez természetesen összefügg az ismert demográfiai helyzettel is. A polgármester a következőképpen fogalmazta meg a helyzetet: „*Teljesen megváltozott [a helyi társadalom szerkezete], a fiatalok a bánya bezárása után tulajdonképpen jövőképet vesztek.*

¹⁶ Interjúrészlet K. T-vel, készítette: N. Kata, 2012.

¹⁷ „*Valamikor virágzott Somsály, strand volt, meg minden, most meg felgyújtották a kultúrházat. Voltak programok is, kultúra, minden hétvégén volt valaki Budapestről, színházi programok, túrák, bányásznap, zenekar!*” (Interjú K. T-vel, készítette: N. Kata, 2012.)

Internetes közösségi oldalak tanúskodnak a nosztalgia meglétéről, és mindennek a közösségformáló erejéről is:

<http://www.facebook.com/farkaslyuk.furjeskarolyne>

<http://www.facebook.com/baranyaijozsef>

¹⁸ Interjúrészlet, készítette: Ö. Anita, 2012.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Mindaddig, amíg a bányá működött, addig optimálisan a fele vagy a kétharmada nem vándorolt el, de amikor az is bezárt, a maradékból a fele biztos, hogy elment, ez által maradt az idősebb korosztály, akik nem mozdultak, vagy a mi korosztályunk, akik nem akartak elmenni, vagy valamilyen oknál folyva kötődtek a területhez."¹⁹

A demográfiai tendencia tehát az elvándorlás és az előregedő falvak irányába (is) mutat, ám megjelent a sokgyerekes családmódel is, a jellemzően a romák által is lakott településeken. A térségben élő romaság a többségi társadalomtól eltérő szociokulturális helyzetéből adódó kulturális másság, és főképp a média (és a különböző médiumok érdekeltségei) által sugallt sztereotip, negatív romaképnél²⁰ köszönhetően erős előítéletek nehezítik az itt élő, általában szegregált lakókörnyezetben és szegénységben élő romaság mindennapjait. Érdekes, hogy az ipari-bányászati múlttól szóló narratívában plasztikusan megjelenik a „jó” vagy „dolgos” roma képe: „Romák is dolgoztak régen a bányába’, tisztességesen is. Átjártak máshová is. Azért van mélyszegénység, mert nincs munkalehetőség.”²¹; „Folyamatosan települtek be az emberek, és nincs közös gyökér, egyedüli az volt, míg működött a bányá, lemegyünk, és az a cél hogy: együtt jöjjünk fel! Nem az volt, hogy te roma vagy, vagy magyar vagy.”²² „Az egyik legnagyobb probléma, hogy nincsenek közös programok romák és nem romák közt. Amikor régen együtt dolgoztak, közel nem volt ilyen feszültség, a munka is egy közösséget teremt!”²³ „Az hogy cigányokkal foglalkozunk, azt hiszem kijelenthető, hogy sok mindenkiben szül ellenérzést. Mégpedig azért, mert úgy vannak vele: »ugyan már a cigányok megint kapnak valamit, ami nem járna nekik, hiszen ők nem csinálnak semmit csak rontják a világot!«”²⁴

A mai helyzetet makrotársadalmi, társadalomtörténeti folyamatok²⁵ határozzák meg, amelyből nehéz kiutat találni; éppen ezért válhat a jelen projekt olyan fontos lépéssé.

A fő gond valóban a tartós munkanélküliség, és az, hogy a 2-3. generáció nő fel ebben a közegben.²⁶ Mindehhez szorosan kapcsolódik a szélsőséges vélemények, előítéletek

¹⁹ Interjúrészlet, készítette: Ö. Anita, 2012.

²⁰ Míg a '90-es évek második felében még több különböző sztereotip romaképet tudtak kielemezni a romakutatók (a rossz cigány, a jó cigány, a sikeres cigány kereskedő, és a bűnöző képe esett az első négy faktorba), a mai kutatások egyértelműen az első és/vagy a negyedik népszerűségéről szólnak. (Forrás: FORRAY R. Katalin – HEGEDŰS T. András: Cigány gyermekek szocializációja, Aula Kiadó, Bp. 1998.)

²¹ Interjúrészlet K. T-vel, készítette: N. Kata, 2012.

²² Interjúrészlet, készítette: Ö. Anita, 2012.

²³ Interjú L. B.-vel, készítette: N. Kata, 2012.

²⁴ Interjú P.P.-vel, készítette: Ö. Anita, 2012.

²⁵ Bár a *muzsikás* cigányok nagyrészt már a XIX. század folyamán betelepültek a mai Magyarország területére, és speciális szerepükkel be is tagozódtak a társadalomba, a később érkező oláh-cigány és beás csoportokról ez nem mondható el. Hagyományos mesterségeiket és életmódjukat a *szocialista rendszer* folyamán veszítették el, amely szociológiai kérdésként kezelte a romák problémáit, és erőszakkal letelepítette, helyhez kötötte csoportjaikat, meggátolva a szabad mozgásukat (elvágvá mindezzel a hagyományos vándorló életmódhoz társuló mesterségek gyakorlásától). A *Kádár-rendszernek* a roma férfiak nagy részét sikerült asszimilálnia, ipari munkássá tennie, ám – mivel az oktatási rendszer hiányként kezelte szociokulturális másságukat, így a tanulás terén nagy tömegek kudarcra voltak ítélve – leginkább betanított munkásként, segédmunkásként tudtak elhelyezkedni. A rendszerváltozáskor pedig éppen az alacsony kvalifikált munkaerőtől váltak meg először a foglalkoztatottak. (Forrás: BARANY, Zoltan: A kelet-európai cigányság. Rendszerváltás, marginalitás és nemzetiségi politika. Athenaeum 2000 Kiadó, Bp., 2003.; VALUCH Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében, Osiris Kiadó, Bp., 2005.)

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

erősödése is. A sokat bírált kereskedelmi médiumok és egyes populista politikusok pedig könnyen a maguk malmára tudják hajtani a vizet: az ok-okozati összefüggéseket nem firtató, retorikai fogásokkal terhelt közbeszéd az elhatárolódást erősíti, értékítéletet fogalmaz meg a túláltalánosítás szintjén is: „A legnagyobb baj az, hogy olyan emberek élnek itt, akik mindet tönkretesznek! [...] Itt azért nem történik semmi, mert – hidd el nekem –, itt, ha Te elkezdenél valamit csinálni, nem tudnád, mert tönkretennék!”²⁷

A teljes kilátástalanság érzése, a jövőkép hiánya és az ezekből adódó beletörődöttség, pesszimizmus jellemező a térségek lakóira, amint azt maguk is megfogalmazták, ki-ki a saját eszközeivel, így vagy úgy, a munkahelyek hiányát, a munkahely-teremtés szükségességét emelve ki. A mélyszegénységben élő családok tagjaira is elsősorban ez jellemző: a munkalehetőség hiánya, vagy bármilyen más eseti segítség az, amit legfőbb problémaként meg tudnak nevezni. A segítséget mindazonáltal leginkább felülről várják az emberek: valaki, valahol, egy homályos és konkretizálatlan erő adjon munkát, adjon lehetőséget. A projekt ezen a szemléleten próbál nagy erővel változtatni.

A közösségi élet a civil lakosság körében való lehetőségének, fejleszthetőségének több szintje, és azoknak több akadályja tapintható ki:

A) a falvakban volt bányászok, ipari munkások (nem romák):

erős kohézió jellemzi a csoportot, mely jelenleg leginkább a nosztalgia szintjén artikulálódik; a fiatalok nem azonosulnak a kulturális örökséggel, körükben nagy az elvándorlási hajlam;

B) a falvakban élő romák:

erős rokoni szálak tartják össze a közösséget, az endogám házassági szokások erőssége jellemző, a kiségyházak térnyerése több településen is megfigyelhető körükben;

C) helyi szolgáltatók, értelmiség (szakemberek, értelmiség):

relatíve kis csoport (a szakemberhiány a jellemző); a döntéshozás, szociális ellátás, egyházi és civil szervezeti élet szervezői feladata rájuk hárul.

Az egyik farkaslyuki adatközlő a következőképpen foglalta össze szabadidős-közösségi szokásait: a faluban véleménye szerint nincs szabadidős tevékenységre szervezett program, ő maga Ózdra jár be néhány barátjával focizni. Helyben vannak ugyan barátai, de úgy gondolja, hogy a szomszédok és barátok nem igen járnak össze, ha nem családon belüli

---

²⁶ „Amikor ment a gyár, akkor tizennégy-ezren dolgoztak a kohászoknál. A legnagyobb probléma a generációkon átívelő munkahely hiánya. Tehát amikor egy gyerek abba nő föl, hogy apa-anya reggel nem megy el dolgozni, mit várunk attól a gyerektől, hogy milyen felnőtté válik? Ezek az emberek, már 2-3. generáció, aki nem tud állandó munkahelyhez jutni, mert a kohászat felszívta a képzetlen munkaerőt, a bánya is. Igazából a kilátástalanság, hogy itt nem nagyon van esélyük, hacsak tényleg be nem indul a bánya Farkaslyukon, hogy ezek az emberek rövid időn belül munkához jutnak.”

Interjúrészlet, készítette: Ö. Anita, 2012.

(Interjú B. O. szociális munkással, interjúkészítő: N. Kata és Ö. Anita, 2012.)

²⁷ Interjúkészítő: Ö. Anita, 2012.

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

programokról van szó.²⁸ Mindez természetesen a többségi társadalom egy jelentős részére jellemző, amely összefügg a hagyományos lokális társadalmak felbomlásával, az információs társadalom és a webkettes kommunikáció térnyerésével is.

A közösségi élet fejlesztésével kapcsolatban általános az ötlettelenség és a fásult közöny, ám e szemléletformáló projekt programjai, a szerencsés esetben fejlődő, önszervező hálózatok, civil kezdeményezések megoldási lehetőséget kínálhatnak. Néhány ötlet természetesen ezúttal is napvilágra került, de óhatatlanul is a munkahelyek hiánya, az infrastrukturális nehézségek, és azok megoldásának, a közlekedés fejlesztésének kívánalma került előtérbe.

---

²⁸ Interjú egy 32 éves farkaslyuki férfival, Interjúkészítő: Ö. Anita, 2012.

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

II. STRATÉGIÁK

Az akcióterület elhelyezkedése, pontosabban a kistérséghez való részleges megfelelése nehezíti a cselekvési és felzárkóztatási terv megtervezését és megvalósítását, mindez csakis a településeken zajló közös projekt sikerességén válthatja be a reményeket, érheti el a kívánt eredményeket. A helyzetet nehezíti a jövő év elején bevezetendő járási rendszer, amely az akcióterület szempontjából is nehézségeket jelent: két különböző, az Ózdi és a Putnoki járásba kerülnek így majd a települések. Mindezzel együtt leginkább a kistérségi szintű intézmények és együttműködések kerülnek veszélybe. A kistérségi stratégiák mindazonáltal hasznosíthatók a cselekvési és felzárkóztatási terv esetében: az azokban megfogalmazott célok és lefektetett alapelvek alapvetők, fontos keretként szolgáló, ám egyértelműen más szintekre vonatkozó dokumentumként kezelendők jelen tanulmányban az akcióterület jövőjét illetően.

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

IKistérségi stratégiák – összefoglaló táblázat

Mivel az akcióterület minden települése az Ózdi Kistérséghez²⁹ tartozik – bár a kistérség nem minden települése tartozik akcióterületünkhöz –, alapvető fontosságú a kistérségi stratégiák vizsgálata is. A különböző tematikájú stratégiák legfontosabb céljait, elveit, prioritásait mutatjuk be egy összefoglaló táblázatban:

stratégia ³⁰	jövőkép	célok	prioritások
Foglalkoztatási stratégia 2010-2015	A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol magas a foglalkoztatottak aránya. A lakosság képzettségi szintje magas, az itt lakók piacképes	A stratégia fő célja a foglalkoztatás lehetőségének mind teljesebb biztosítása. Fontos hangsúlyozni, hogy a kistérség feladata nem maga a foglalkoztatás biztosítása, hanem ahhoz kell hozzájárulnia, hogy egyrészt munkavállalói minél felkészültebben, a piac igényeinek	<ul style="list-style-type: none"> ■ A térségben jelen lévő vállalatok helyben tartása; ■ Diverzifikált gazdasági szerkezet kialakítása; ■ Vállalkozóbarát szabályozási környezet

²⁹ Az Ózdi Kistérség Többcélú Társulás 2004. június 18-án alakult meg 17 település részvételével. A megállapodáshoz ugyanezen év szeptemberében még 12 település csatlakozott, és azóta tagja az ózdi kistérség mind a 29 települése. A tagönkormányzatok polgármesterei egyben a Kistérségi Területfejlesztési Tanács feladatait is ellájták. A társulás és a tanács elnöke Ózdi város polgármestere, a munkaszervezés feladatait a város polgármesteri hivatalának szakmai apparátusa végzi.

A társulási megállapodásban a tagönkormányzatok a területfejlesztési, az egészségügyi, a szociális, a gyermek- és ifjúságvédelmi, az oktatási és nevelési, a közművelődési, a területrendezési, a környezet- és természetvédelmi, hulladékkezelési, a közlekedés és vízgazdálkodási, a szolgáltatási-szervezési, a pénzügyi-gazdasági ellenőrzési valamint a közbeszerzési feladatok közös ellátását jelölték meg célként. A szakmai feladatok köre 2006. évben jelentősen bővült.

³⁰ Forrás: ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50:a-terseg-gazdasaga&catid=44:a-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66 és: http://ozdkisterseg.hu/images/stories/doksik/turizm_strat_2010_15.pdf

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	<p>tudással rendelkeznek. A kistérség települései egymással együttműködve egy szociális szövetkezet keretei között munkalehetőséget biztosítanak a kistérség lakosai számára. A kistérség gazdaságában jelen vannak a magas hozzáadott értéket előállító versenyképes multinacionális vállalatok, amelyek magasan kvalifikált munkaerőre tartanak igényt.</p>	<p>megfelelő képzettséggel jelenhessenek meg a munkaerőpiacon, másrészt pedig ahhoz, hogy a térségben munkaadói oldalról meglegyen a kereslet a kistérségben munkát keresők előtt.</p>	<p>kialakítása;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Kistérségi szintű foglalkoztatás elősegítése.
<p>Gazdaságfejlesztési stratégia 2010-2020</p>	<p>A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi adottságokra és hagyományokra épülő gazdasági szerkezettel rendelkezik. A megújuló energia iparág egyik hazai központja, mely a megerősödő feldolgozóiparra építve magas arányú foglalkoztatást biztosít az itt</p>	<p>A stratégia ezen alappillére elsősorban az életminőség egyik összetevőjének, a jövedelmi helyzetnek a javítását szolgálja munkahelyteremtés révén.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ A megújuló energia iparág meghonosítása a kistérségben; ■ A gazdasági szereplők együttműködésének javítása; ■ Vonzó üzleti környezet kialakítása; ■ A feldolgozó ipar kistérségi szerepének

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	élőknek. A térség útjai jó minőségűek, a megépült autópálya bekapcsolja a kistérséget az ország gazdasági vérkeringésébe.		<p>tovább erősítése;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Helyi vállalkozások megerősítése; ■ A kistérségi mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása.
Szociális és egészségügyi stratégia 2010-2015	<p>A kistérség jövőképe szerint az Ózdi kistérség befogadó, integrációt támogató helyi társadalom. A lakosság körében a szegénység mértéke folyamatosan csökken. A kistérség települései egymással együttműködve egy integrált, a helyben élő, szegénység által sújtott emberek számára fontos, szükséges és a helyzet javulásához érdemben hozzájáruló szolgáltatási rendszert működtetnek. A kistérség települési önkormányzatainak segélyezési, támogatási gyakorlata</p>	<p>A stratégia fő célja az emberhez méltó életminőség biztosítása minden térségben élő ember számára.</p> <p>Operatív célok:</p> <p>I. Fenntartható és hatékony szociális és gyermekvédelmi rendszer kialakítása</p> <p>II. Aktivizálás és együttműködés erősítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Adekvát szolgáltatási és ellátási rendszer kialakítása ■ Hiányzó szolgáltatások pótlása ■ Az aktív korú nem foglalkoztatottak aktivizálását és munkaerő-piaci részvételét lehetővé tevő programok, szolgáltatások indítása ■ Ágazat és szektorközi együttműködések

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	<p>összehangolt, és a szociális, gyermekjóléti és egyéb humán közszolgáltatások a szegénységből való kitörés és a megkapaszkodás lehetőségeit biztosítják valamennyi, térségben élő ember számára. E rendszer kiemelt figyelmet fordít a gyerekekre a szegénység újratermelődésének megakadályozása érdekében.</p>		<p>kezdeményezése</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Helyi társadalmi együttműködések, civil programok, közösségi kezdeményezések indítása és támogatása
<p>Közlekedésfejlesztési stratégia 2010-2015</p>	<p>A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség fejlett közlekedési rendszerrel rendelkezik. A térség útjai jó minőségűek, a Miskolc és Bánréve között kiépült 2x2 sávós út bekapcsolja a kistérséget az ország gazdasági vérkeringésébe. A megépült elkerülő út hatására a kistérségben biztonságosabb a közlekedés és vonzóbb a települési környezet. A települések közti</p>	<p>A stratégia fő célja a teljes kistérségi közlekedési rendszer minőségének fejlesztése. Fontos hangsúlyozni azonban, hogy a meghatározott célok elérése nem elsősorban kistérségi kompetencia, hanem regionális és nemzeti döntésekre is szükség van a célok megvalósulásához.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Térségi elérhetőség javítása ■ Térségi közlekedés fejlesztése ■ Települési közlekedési infrastruktúra fejlesztése ■ Községi közlekedés infrastrukturális fejlesztése ■ Községi közlekedés színvonalának és elérhetőségének

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	kerékpárút-hálózat teljes mértékben kiépült, az országos hálózatba kapcsolódva vezeti a kerékpáros turistákat a térség természeti és kulturális látnivalóihoz. A kistérség fejlett közösségi közlekedési rendszerrel rendelkezik, mely a modern kor igényeinek megfelelő szolgáltatást nyújt az utazóközönség számára.		fejlesztése
Oktatási-képzési stratégia 2010-2015	A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes oktatási-képzési rendszerrel rendelkezik. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi tőkés vállalkozások számára. A kistérségben az aktuális gazdasági igényekhez alkalmazkodó	A foglalkoztatási lehetőségek körének bővítése a települések népességmegtartó képességét erősíti. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi tőkés vállalkozások számára, csökkentve a kistérségből elvándorló népesség arányát. Az operatív cél az oktatásban és a képzésben tapasztalható	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az oktatás-képzés tárgyi feltételrendszerének javítása ■ Humán erőforrás fejlesztése ■ Piacképes szakmák képzése ■ Oktatás-képzés hatékonyságának fejlesztése

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	<p>piacképes szakmák képzése folyik. A lakosság iskolai végzettsége megfelelő, a kistérségben sok diplomás él.</p>	<p>hiányosságok kiküszöbölését célozza. Javasolt az alapvető készségek és kulcskompetenciák új oktatási módszerekkel való fejlesztése, a hátrányos helyzetű tanulók, valamint a roma gyermekek speciális oktatási és képzési igényeinek integrált oktatás keretei között történő kielégítése, amennyiben ez lehetséges.</p>	
<p>Turizmusfejlesztési stratégia 2010-2015</p>	<p>A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi természeti adottságokra, hagyományokra épülő turizmussal rendelkezik. Az aktív- és rendezvényturizmus egyik hazai központja, mely megfelelő minőségű és mennyiségű munkahelyet és magas jövedelmet biztosít a térség lakosságának. A kistérségben</p>	<p>életszínvonalának javítása. Eme átfogó cél elérése azonban csak hosszú távon lehetséges, Jelen stratégia feladata, hogy kijelölje azt az irányt, melyet követve a kistérség turizmusának fejlesztése hozzájárul ezen átfogó cél eléréséhez. A kistérség turisztikai stratégiájának stratégiai céljai az alábbiak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A kistérségbe látogató turisták számának növelése 2. A kistérségbe érkező turisták által 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Humánerőforrás és turisztikai intézményrendszer fejlesztése ■ Térségi szintű marketing tevékenység kialakítása ■ Turisztikai infrastrukturális fejlesztések ■ Kisléptékű turisztikai fejlesztések

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

	<p>élőknek sokfajta lehetősége van a munka utáni kikapcsolódásra, a rekreációra, a kistérség közösségi, kulturális élete intenzív, sokszínű.</p>	<p>eltöltött vendégéjszakák számának növelése</p> <p>Operatív célok:</p> <p>I. A turizmus szakmai hátterének biztosítása</p> <p>II. Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése</p> <p>III. Szálláshelyfejlesztés</p> <p>IV. Sportturizmus fejlesztése</p>	
--	--	---	--

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

A következő táblázat a stratégiai célokhoz társított intézkedéseket foglalja össze:

stratégia ³¹	intézkedés
Foglalkoztatási stratégia 2010-2015	<ul style="list-style-type: none"> Az üzleti infrastruktúrához kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, intenzívebb kapcsolattartás az Ózdi Ipari Parkban és a kialakításra kerülő Zöldmezős iparterületen működő vállalkozásokkal Beszállítói hálózat fejlesztése, klaszter iroda létrehozása Befektetés-ösztönzési iroda létrehozása
	<ul style="list-style-type: none"> A meglévő inkubátorházak tevékenységének bővítése a KKV-k versenyképességének növelése érdekében A megújuló energia iparágban működő vállalkozások térségbe vonzása <ul style="list-style-type: none"> Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> Újonnan betelepülő vállalkozások támogatása Az adóbevételek visszaforgatása fejlesztési beruházásokba
	<ul style="list-style-type: none"> Szociális szövetkezet létrehozása
	<ul style="list-style-type: none"> A Miskolci Egyetem kihelyezett tagozatának létesítése Ózdon A szakiskolák és szakközépiskolák képzési struktúrájának összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel Az élethosszig tartó tanulás meghonosítása, ösztönzése

³¹ Forrás: ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50:a-terseg-gazdasaga&catid=44:a-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66
és: http://ozdkisterseg.hu/images/stories/doksik/turizm_strat_2010_15.pdf

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aktív munkaügyi központ, kapcsolattartás a térség vállalataival ■ Átképzési, továbbképzési struktúra összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel
<p>Gazdaságfejlesztési stratégia 2010-2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az elektronikai ipar fejlesztése ■ A nagy feldolgozóipari vállalatok beszállítói hálózatának megerősítése
	<ul style="list-style-type: none"> ■ KKV-k fejlesztése ■ Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Mezőgazdasági földterületek fenntartható hasznosítása ■ Az erdősültség növelése
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az ózdi Városi Távfűtőmű kapacitását és a környéken létesítendő kisebb intézményi hőközpontok ellátását biztosító pelletgyártó üzem létesítése ■ A megújuló energia-iparágban működő közepes és nagy termelő vállalatok térségbe vonzása ■ A betelepített, megújuló energiával foglalkozó közép- és nagyvállalkozások beszállítói körének kialakítása, helyi beszállítói kkv-k fejlesztése ■ Vízierőmű építése a Sajó-folyón Dubicsány községben ■ Klaszter-szerű együttműködések ösztönzése
	<ul style="list-style-type: none"> ■ A vállalkozások igényeihez igazodó ipari, szolgáltató területek kialakítása ■ Humán erőforrás biztosítása ■ Kistérségi és helyi szintű közigazgatás megújítása ■ Kistérségi szintű befektetés-ösztönzés
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Barnamezős területek revitalizációja ■ Termelő és szolgáltató infrastruktúra fejlesztése

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

<p>Oktatási-képzési stratégia 2010-2015</p>	<ul style="list-style-type: none"> Oktatás-képzési épületek korszerűsítése Oktatás-képzési eszközök fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> Pedagógusok, oktatók képzése Szakemberhiány mérséklése
	<ul style="list-style-type: none"> A munkaerő-piaci igények és a szakképzési rendszer összehangolásának megerősítése Szakképző intézmények és a munkaadók együttműködésének elősegítése
	<ul style="list-style-type: none"> Egész életen át tartó tanulás megalapozása Oktatási esélyegyenlőtlenségek mérséklése, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása
<p>Szociális és egészségügyi stratégia 2010-2015</p>	<ul style="list-style-type: none"> Igény és szükségletfelmérés rendszerének kialakítása és ehhez illeszkedő szolgáltatási modell kidolgozása Összehangolt mikrokörzetes ellátórendszer kialakítása Ellátások biztonságát és finanszírozhatóságot garantáló, alkalmazkodó képes intézményrendszer kialakításához szükséges felkészítő, szakemberképző, tanácsadói szolgáltatások elérhetőségének megteremtése
	<ul style="list-style-type: none"> Gyermekekre irányuló, hiányzó szolgáltatások (elsősorban nappali ellátás, korai fejlesztés és oktatási integrációt támogató programok) biztosítása Hiányzó ápolási-gondozási szolgáltatási rendszerelemek (főként otthoni és átmeneti ápolás-gondozási elemek) pótlása Helyi szükségletekre válaszoló megoldásokat alkalmazó programok elindítása és fenntartása

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

Közlekedésfejlesztési stratégia 2010-2015	<ul style="list-style-type: none"> Közfoglalkoztatás fejlesztése Foglalkoztathatóságot javító és tranzitfoglalkoztatási programok megvalósítása A foglalkoztathatóság érdekében szükséges humán fejlesztések, programok biztosítása
	<ul style="list-style-type: none"> Foglalkoztatási, szociális és gyermekjóléti határterület programjainak megvalósítása Szociális, gyermekjóléti és egészségügyi határterületek fejlesztése Szociális, gyermekjóléti és oktatási területek együttműködésével megvalósítható programok indítása
	<ul style="list-style-type: none"> Helyi közösségi kezdeményezések támogatása Civil, egyházi és piaci szolgáltatók bevonása a szolgáltatási rendszer működésébe
Közlekedésfejlesztési stratégia 2010-2015	<ul style="list-style-type: none"> A kétszámjegyű utak fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> A 4 és 5 számjegyű közutak, mellékutak, összekötő utak felújítása
	<ul style="list-style-type: none"> Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése, bővítése
	<ul style="list-style-type: none"> Belterületi önkormányzati utak fejlesztése, felújítása Belterületi gyalogos közlekedés fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> Kistérségi közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> Alternatív közösségi közlekedési módok fejlesztése

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

Turizmusfejlesztési stratégia 2010-2015	<ul style="list-style-type: none"> Helyi Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet létrehozása Turisztikai információs pontok kialakítása Turisztikai szakemberek képzése
	<ul style="list-style-type: none"> Közös programcsomagok kidolgozása Közös marketing tevékenység megvalósítása
	<ul style="list-style-type: none"> Aktív turizmus infrastrukturális fejlesztése Turisztikai szolgáltatások fejlesztése Sportlétesítmények fejlesztése Kereskedelmi és magán szálláshelyek fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> Helyi rendezvények kiszolgáló infrastruktúrájának kisléptékű fejlesztése Sportrendezvények szervezése

III. SWOT-analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Az önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat egyértelmű támogatása ◆ Innovatív gondolkodású szakemberek ◆ A célcsoport ismerete, rendelkezésre álló adatbázis ◆ Gyakorlat a romák foglalkoztatásával kapcsolatban ◆ Jó kapcsolata a munkaügyi központtal ◆ Képzési program és tananyag fejlesztési tapasztalat ◆ Erős partnerségi kapcsolatok	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Több CKÖ megszűnt az akcióterületen ◆ Viszonylag kevés a civil szervezet ◆ Kompetencia-hiány a szervezetfejlesztés tekintetében ◆ A szociális ellátórendszer leterhelt, az induló projekt sem mindenhol képes ellátni a szükségletet ◆ Magas munkanélküliségi ráta a régióban, alacsony munkaerő igény a foglalkoztatók részéről ◆ Likviditási korlátok az ellátó intézmények és a projekt pénzügyi finanszírozásában

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Új megközelítések alkalmazása a célcsoport munkába, foglalkoztatásba juttatása során ➤ Új megközelítések alkalmazása a közösségfejlesztésben ➤ Együttműködés a önkormányzattal, a kisebbségi önkormányzattal és a munkaügyi központtal ➤ Önszerveződési hajlandóság az akcióterületen ➤ Többszintű fejlesztési stratégiák kidolgozottsága	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A közösségi rendezvények, közösségi események nem váltják be a kívánt hatást ➤ Régi, belső ellentétek akadályozzák a közösségi kohéziót ➤ Szélsőséges nézetek és előítéletek további terjedése ➤ Helyi politikusok esetleges közösséget megosztó tevékenységei ➤ A munkaerő-igény nem nő a közeljövőben ➤ Nagy lemorzsolódás (projekt, képződő informális csoportok)

IV. CÉLOK, JÖVŐKÉP

A cselekvési stratégia legfontosabb pontjait, a jövőkép, az átfogó és elérendő célok megfogalmazását, a prioritások kijelölését mindenképpen a kistérségi stratégiákban³² megfogalmazottakkal egybevetve, azzal részben összhangban, részben azokról leválva, például a farkaslyuki konkrét helyzetre fókuszálva szükséges megtenni.

IV.1.1. Farkaslyuki célok, farkaslyuki jövőkép³³

A falvak és a városok megújítását olyan szellemi, kulturális, társadalmi és gazdasági kezdeményezésnek nevezhetjük, amely az életminőség javulását eredményezi, és minden vidéki polgárt arra ösztönöz, hogy újfajta tudatossággal alakítsa lakóhelyét. Ennek értelmében a falumegújítás keretében a tudatformálást, a PR-tevékenységet és a jó tervezést kellene támogatnunk. Ennek során, mindenekelőtt a falu szellemi megújítása, a polgárok részvétele és az információáramlás kapjon nagy jelentőséget.

Mindenekelőtt a tudatformálásra, az önálló kezdeményezésre, a jó tervezésre, nyitottságra és a polgárok részvételére kell alapoznunk.

A következő szempontok meghatározók:

- ◆ pénzügyi gyengeség
- ◆ megfelelő településrendezés
- ◆ népességgyarapodás
- ◆ magánkezdeményezések
- ◆ elkötelezett polgármester
- ◆ fogékony községi testület és a polgárok részvétele

Fontos, hogy növekedjen a saját élettér iránti érzékenység, tudatosság és érdeklődés, valamint az együttműködésre való hajlandóság és a saját kezdeményezés.

A példaértékű településrendezés, a térségfejlesztési koncepció és a falumegújítási terv arathat elismerést és egyetértést, és jelentős gazdasági fellendülést.

Az átgondolt településrendezés megtakarítást eredményezhet a közmű- és az infrastruktúra-szolgáltatások terén, tehát az utak, a vízellátás, a csatornázás, a hulladékszállítás számára.

---

³² Forrás: http://ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50%3Aa-terseg-gazdasaga&catid=44%3Aa-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66&limitstart=4, 2012. április

³³ A kiegészítés Gábor Dezsőtől, Farkaslyuk polgármesterétől származnak (2012. szeptember).

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Ezért is nagy hangsúlyt kell fektetnünk a településrendezésre. A polgárokkal közösen dolgoztunk ki egy magas színvonalú, területi fejlesztési koncepciót {Bányamúzeum és -Skanzen}, amely mind a mai napig „vezérfonalként” szolgálhat a község számára és célirányos fejlesztést tehet lehetővé.

Az intézkedések kapcsán a gazdaságot köz- és magánmegrendelések élénkíthetik fel. A több hektár beépíthető földterület és több hektár nagyságú iparterület van a településen. Közművesítés költségeket kellene megtakarítani, üzemek bővítését, letelepedését kell lehetővé tenni, valamint fel kell élénkíteni a gazdasági életet.

A településképi koncepció, amely intézkedéseket tartalmaz a közlekedés és az energia területén, valamint a zöldterületek, a homlokzatok és a terek alakítását célozva, összehangolt, ezáltal költségmegtakarítást eredményező áramellátást, telekommunikációt, vízellátást, közvilágítást és távhőszolgáltatást tehet lehetővé. A település-átalakítási intézkedések jelentősen hozzájárulhatnak az életminőség javításához, valamint ahhoz, hogy a vendéglátás és a kereskedelem az üdülő-, a konferencia-, a kiránduló- és a napi vendégek növekvő számát könnyelhesse el. A különböző egyesületek és intézmények számára igényeiknek megfelelő helyiségeket és létesítményeket kellene biztosítani. Az energiatakarékosság miatt egy új községi központban sok fontos igazgatási és közösségi intézménynek kellene helyet kapnia: községháza, posta, tűzoltóság, tűzoltó-oktatóhelyiség, közösségi terem, ifjúsági helyiség, könyvtár, többcélú terem, nyilvános WC, telefonfülke, hirdetőablak.

Az alacsony pénzbevételekkel rendelkező Farkaslyuk csak csekély adóbevételre számolhat a kevés számú ipari és kereskedelmi üzemtől. Jelentősebb ipari termelés és turizmus egyáltalán nincs a faluban. A mezőgazdaságban és az iparban végbement szerkezetváltás következtében csökkent az üzemek és a munkahelyek száma, ami azt eredményezte, hogy a település a munkaerő ingázása miatt alvóközséggé vált, a fokozódó elvándorlás miatt pedig csökkent a lakosság lélekszáma.

A képzés és a kultúra fejlesztése élénkíti a gazdaságot és munkahelyeket teremt az alsó és a felső tagozatos iskola, az óvoda és a szülő-gyermek helyiségek bővítése szintén említésre méltó feladat. Ezáltal a legfontosabb oktatási létesítmények a legkorszerűbb állapotba kerülhetnek.

A jó tájékoztatás, a jó tervezés és a polgárok részvétele költségmegtakarítást és a kudarcok elkerülését eredményezheti. A takarékos közigazgatás és az önálló kezdeményezések tehermentesíthetik a költségvetést, a saját felelősség és a polgárok részvétele pedig megakadályozhatja a presztízből megvalósítandó projekteket és csak a valódi igényeket engedheti kielégíteni.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A község és a magánszemélyek pozitív példája mintakövetésre sarkall becsvágyat és büszkeséget ébreszt. Nélkülözhetetlen továbbá a céltudatos PR-tevékenység is.

A közös cselekvés a gazdaság számára is barátságos légkört teremthet és támogathatja a kommunikációt.

A jövő kihívását és a vidéki térség számára jelentős esélyt láttunk a telekommunikációban, amely kvalifikált munkahelyek térségbe hozatalát teszi lehetővé és a világhálóhoz való független hozzáférés lehetőségét teremti meg.

A mindennapi munka és a projektek gyakorlatba történő átültetése mellett újra és újra szükség lenne arra is, hogy értékeléssel bátorítást és hajlandóságot ébresszünk az innovációk iránt, és pozitív jövőképet biztosítsunk a létesülő munkahelyek és munkakörök tekintetében.

Fel kell ismernünk, hogy a környezetbe és az energia-megtakarításba fektetett beruházások nemcsak nyersanyagot és erőforrást takarítanak meg, hanem élénkítik a térség gazdasági életét és javítják az életminőséget is. Így egy nagyobb teljesítményű faaprító gép megvásárlásával apríték állítható elő, amellyel a közintézmények fűtésénél megtakarítás érhető el.

A községben élő emberek feladata, hogy önmaguk iránt felelősséggel, az önkormányzat támogatásával együttműködve próbáljanak a célokért dolgozni. Új tudatosság fejlődjön ki az életminőséget illetően: a polgárok legyenek büszkék községükre.

IV.1.2. Farkaslyuk gazdasági programja (2010-2014.)³⁴

Farkaslyuk község Önkormányzatának Képviselő Testülete és a Képviselő Testület által létrehozott és működtetett intézményrendszer, átérzi annak a feladatnak és lehetőségnek a jelentőségét, amely egy megváltozott Európai Uniós környezetben lehetőséget biztosít az Önkormányzat irányításával a település fejlesztésére és a szolgáltatások színvonalának megőrzésére, valamint fejlesztésükre. Ennek érdekében nem csak rövid távon, hanem hosszabbtávú stratégiai elképzelések mentén is meg kell tervezni és a tervek alapján kell végezni feladatait.

Ez a gazdasági program az ilyen típusú források mellett szeretné megcélozni és kialakítani a területen élők, a területen dolgozók esélyegyenlőségét és lehetőséget kíván adni arra, hogy az öngondoskodás rendszerén belül ki-kik a kategóriájának illetőleg a céljainak és elképzeléseinek megfelelően hozzáférhessen azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyek könnyebbé és hosszabb távon kellemesen élhetővé teszik az életüket.

---

³⁴ A kivonat a Farkaslyuk Gazdasági Programja 2010-2014.-re c. dokumentum alapján készült.
Forrás: Gábor Dezső, polgármester, Farkaslyuk, 2010.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Az alábbi feladatokra, területekre kiterjedő célrendszer és az ezekhez kapcsolódó stratégiák megalkotása, valamint az ezek mentén történő gazdálkodás segíthet a település működőképességének fenntartásában és továbbfejlesztésében. A célrendszer, illetve az ehhez kapcsolódó stratégiai elemek területei a következők:

- ◆ *Településműködési jelleg és alternatívák.*
- ◆ *Elérendő főbb társadalmi, lokális és gazdasági célok hosszabb távon.*
- ◆ *Életminőségi meghatározások.*
- ◆ *Lakossággal való kapcsolat minőségi kritériumai.*
- ◆ *Termelő, termelő-szolgáltató szférával való kapcsolat.*
- ◆ *Korszerű döntési és szervezeti mechanizmusok kialakítása.*
- ◆ *Korszerű vagyongazdálkodás.*
- ◆ *Korszerű szolgáltatások és szervezetek.*
- ◆ *Korszerű költségvetési tervezés és gazdálkodás.*
- ◆ *Az Európai Unió-s tagságunkhoz illeszkedő projektálási rendszer, adicionalitások³⁵ és az abszorpció³⁶ feltételek megteremtése.*
- ◆ *Térségi szerepkör behatárolása, és kihasználása.*
- ◆ *Turisztika és távlatai.*
- ◆ *Településszerkezet összetétele.*
- ◆ *Helyi hagyományok és erények életviszonyokba történő illesztése.*
- ◆ *Művészeti, művelődési területek életképes környezetének megteremtése.*
- ◆ *A település kulturális jellegéből eredő előnyök és terhek.*
- ◆ *Munkanélküliség kezelése.*
- ◆ *Szociálpolitikai kérdések és célok.*
- ◆ *Lakásprobléma kezelése.*
- ◆ *Környezetvédelem.*
- ◆ *Sport, oktatás.*
- ◆ *Szolgáltatások, üzletpolitika.*

A napjainkban átalakuló, változó gazdasági környezetet mindenképpen megköveteli, hogy egyrészt a nemzeti programok (NFT II. Új Magyarország Fejlesztési Terv és ezen belül a Konvergencia program) és e tervek kapcsán meghirdetett operatív programok még a legjobban átgondolt és talán részeiben még aktuálisnak is mondható önkormányzati stratégiákat is átértékelik.

---

³⁵ Az adicionalitás azt jelenti, hogy a Közösség által nyújtott pénzügyi támogatás kiegészíti az adott ország fejlesztési politikáját, hozzájárul területfejlesztési stratégiájához. Mindezeket túl a támogatásokat be kell illeszteni a Közösségnek a tervidőszakra meghatározott támogatási rendszerébe, összhangban az integráció elveinek érvényesítésével.

³⁶ A tőkemozgásokat is figyelembe veszi a fizetési mérleg kapcsán.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Az eddigi stratégiai elképzeléseket át kell értékelni és megfelelően kell formálni ahhoz, hogy a nemzeti és kormányprogramokkal konzisztens, de ezen belül is forrást jelentő célok kerüljenek megfogalmazásra és e célok megvalósítása biztosítsa a továbblépés lehetőségeit.

A stratégiákat megvalósító gazdasági programok a választási ciklusokhoz igazodnak, mert a jelenlegi rendszerben is jól kezelhetők azok az elemek, amelyek egy-egy választási ciklusban indulnak, de áthúzódó feladatként a következő választási időszakban folytatandó feladatokat jelentenek.

Farkaslyuk község Önkormányzata stratégiáját és ezt végrehajtó gazdasági programját a **„Dinamikus és élhető település – a kistérségen belül”** gondolat mentén fogalmazzuk meg.

Stratégiai cél:

Farkaslyuk község Önkormányzatának az az alapvető célkitűzése a tendenciák figyelembe vételével, hogy kihasználja különleges természeti adottságait, hiszen a megtett és megteendő intézkedései kapcsán arra kell felkészülni, hogy úgy a lakosság szám, mint a feltárt és fejlesztett területek tekintetében vonzó célpont lehet a tőkebefektetés és az Önkormányzattól bizonyos mértékig független fejlesztések számára.

Stratégiai prioritások:

- ▶ Farkaslyuk területfejlesztési elképzeléseinek megvalósítása, így a **faluközpont** átalakítása és újragondolása is alapvetően új szemléletet kell, hogy kövessen, amelynek jellemzője a meglévő természeti és egyéb értékek megőrzése mellett az, hogy az egyes területeken végrehajtott beavatkozások az Önkormányzat számára is gazdaságosan hasznosítható értéknövelést jelentsenek.
- ▶ Az Önkormányzat aktív részese és nem csak kísérője, vagy kiszolgálója kíván lenni a fejlesztések megvalósításának és ezt elő is kívánja mozdítani azzal, hogy a **vagyongazdálkodást** korszerű formában az alapvető célokat szolgálva alakítja át és működteti.
- ▶ Az Önkormányzat a fejlesztések fenntartható megvalósítását valósítja meg, amely **fenntarthatóság** úgy a környezeti, mint a társadalmi és a gazdaságossági szempontokra egyaránt koncentrálni, vagyis ezeket együttesen magába foglalja.
- ▶ Stratégiai célként rögzítjük azt, hogy valamennyi területen kapcsolódik az Önkormányzat fejlesztési és működési tevékenysége a Nemzeti Fejlesztési

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Tervekhez, figyelemmel a kistérségi szabályozásokra és törekvésekre, ezzel együtt vagy annak **támogatásával** valósítja meg elképzeléseit.

- ▶ Az Önkormányzatnak anyagi áldozatok vállalásával is, de Önkormányzaton kívüli források generálásával is meg kell őriznie a **múlt értékeit** és hangsúlyt kell fektetni a művészeti és művelődési igények mind teljesebb kielégítésére.
- ▶ A Nemzeti Tervekkel összhangban, azok lehetőségeinek kihasználásával és az Önkormányzat sajátos eszközeivel, közvetlen és közvetett támogatásokkal biztosítani kell a vállalkozások fejlesztését, foglalkoztatási célú bővítéseket, természetesen úgy, hogy a megfelelő környezeti illeszkedések az egyéb célokkal harmóniát képezzenek. **Vizsgáljuk meg a bánya újrainyitásának lehetőségeit!**
- ▶ Elsődleges stratégiai, de időhorizont szempontjából rövidebb célként fogalmazzuk meg az **infrastrukturális ellátottság** javítását, ismételten meg kell keresni a szennyvízcsatornázás kiépítésének a lehetőségét – *természetesen úgy, hogy a lakosságra és az önkormányzatra ne rójon nagy terhet* -, és szükséges az úthálózat vonatkozásában is a fejlesztés.
- ▶ Farkaslyuk Önkormányzata hosszabb távon is meg kívánja őrizni és ezzel együtt alakítani a **zöldövezeti, kertvárosi környezetünk** létét és ennek érdekében át kell gondolni lakáspolitikánkat, és a jobb területi kihasználásra törekedve kell adottságainkat feltérképezni. Stratégiai célként fogalmazódnak meg az önkormányzati részvételű területalakítások, tulajdonviszony tisztázások feladatai, amelyet az Önkormányzat egységesített vagyongazdálkodásának rendszerében szükséges végrehajtani. Az Önkormányzat lakáspolitikája stratégiai célként részben a **meglévő lakások rekonstrukcióját, rehabilitációját és/vagy felújítását**, másrészt lakásépítéseket, **pihenőkörzetek kialakítását** és a szabályozási terv ilyen irányú befolyásolását, illetve készítését jelenti. Célunk az önkormányzati vagyongazdálkodási rendszer stabilizálása és olyan viszonyok közé történő beépítése, amely biztosítani tudja az Önkormányzat részvételével megvalósuló fejlesztések hozamrealizálását a helyi hatalmi szervezet által elvállalt szolgáltatások finanszírozásának érdekében.
- ▶ Társadalmi és gazdaságossági szempontból fenntartható szolgáltatási terület kialakítására törekedjen az Önkormányzat, döntően úgy, hogy **az önkormányzati részvállalás lehetőleg magas színvonalú legyen**, és e mellett lehetőség teremtsjön a feladatellátásokban való részvételre non-profit szervezeteknek, társadalmi szervezeteknek, magánszemélyeknek, úgy a szociális, egészségügyi ellátás, de a kultúra és a sport területén is.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- ▶ Az Önkormányzat elkötelezett híve maradjon **a tudás alapú társadalom megteremtésének** a saját területén és az itt jelentkező igényeket figyelembe véve.
- ▶ A **szociálpolitikai és egészségpolitikai feladatok** végrehajtásánál a település lakosságának igényeire is tekintettel az ellátások könnyebb elérésének lehetőségét jelölhetjük meg célnak.
- ▶ Az Önkormányzat az általa finanszírozható kötelező és nem kötelező feladatellátásokban nem csak önmaga vegyen részt, hanem **biztosítani kell a részvállalás lehetőségét a lakosságnak ugyanúgy, mint a non- és for-profit³⁷ szervezeteknek.**
- ▶ Biztosítani kell az Önkormányzatnak a lakossági és vállalkozási célokat szolgáló igazgatási és hatósági rendszerek **elektronikus elérhetőségét** az egyszerűbb és gördülékenyebb ügyintézés érdekében.
- ▶ Gondot kell fordítani az Önkormányzatnak rövidebb és hosszabb távon is a **biztonságra**, és e törekvéséből az Önkormányzatot terhelő részek finanszírozási eszközeit folyamatosan rendelkezésre bocsátja. Közös pályázat benyújtása az Ózdi Rendőrkapitánysággal újabb 5 db térfigyelő kamera felszerelésére.
- ▶ Az Önkormányzatnak biztosítani kell a térségi kapcsolatok dinamikus alakításán keresztül a nyitottságot és nyilvánosságot, valamint a szolidaritást.

A gazdasági programjavaslat főbb irányai:

- ◆ **Társadalmi és globális tényezők befolyása**
- ◆ **Illeszkedés a NFT II-höz és Uniós lehetőségekhez**

A gazdasági program átfogó elemei - ÁTFOGÓ PROJEKT TERÜLETEK

○ FORRÁSTÉRKÉP FINANSZÍROZÁSI RENDSZER MEGTERVEZÉSE ÉS KIALAKÍTÁSA, A PROJEKT TERÜLETEK ELHELYEZÉSE A MEGTERVEZETT FINANSZÍROZÁSI RENDSZERBEN (1)
○ HATÉKONYABB TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS- ÉS ÜZEMELTETÉS ALAPJAINAK MEGTEREMTÉSE (2)
○ KÖZÖSSÉGI TERVEZÉS (3)
○ INFRASTRUKTURÁLIS ELMARADOTTSÁG FELSZÁMOLÁSA (CSATORNA, ÚTHÁLÓZAT) (4)
○ FEJLESZTÉSI TERÜLETI EGYSÉGEK ÉS FUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA, EZEK PUBLIKÁLÁSA

³⁷ FOR PROFIT (PIACI) szervezet: elsődleges célja a profit, azaz a jövedelem maximalizálása.

For profit előny: maga a verseny, meg kell küzdeni más szolgáltatókkal, így versenyhelyzetben alacsony költség magas szolgáltatás. Az igénybe vevőnek megvan a választási lehetősége.

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

FORRÁSGENERÁLÓ CÉLZATOKKAL (5)
○ FALUKÖZPONT REHABILITÁCIÓ (6)
○ TERÜLETI SZELEKTÁCIÓ ÉS TULAJDONTISZTÁZÁSOK (7)
○ BÉRLAKÁS-ÁLLOMÁNY NÖVELÉSE, DE EZEN BELÜL A KÖLTSÉGALAPÚ, ILLETVE A PIACI ALAPÚ LAKÁSHASZNOSÍTÁS MEGVALÓSÍTÁSA (8)
○ ZÖLDTERÜLETEK, PARKOK, JÁTSZÓTEREK FEJLESZTÉSE ÉS ILLESZTÉSE AZ EZEKET KÍVÁNÓ KÖRNYEZETBE (9)
○ KÖZVETETT DE AZ EURÓPAI UNIÓ ÁLTAL ELFOGADHATÓ TÁMOGATÁSOK (10)
○ HATÉKONYABB VAGYONFEJLESZTÉSI ÉS VAGYONKEZELÉS (11)
○ MUNKAHELYTEREMTÉS ELŐSEGÍTÉSE (12)
○ IDEGENFORGALMÚ CÉLÚ BERUHÁZÁSOK ELINDÍTÁSA (13)
○ KÖZSÉGI INFORMÁCIÓS RENDSZER MEGERŐSÍTÉSE (14)

IV.1.3. Múlt és jelen: bányanyitás és bányamúzeum Farkaslyukon

Az Észak-Magyarország 2012. szeptember 4.-ei száma³⁸ adta hírül a farkaslyuki tanbánya megnyitását. Az előkészületeket már 2011 decemberében megkezdték. A tanbányához kapcsolódó képzéseket a Sajó-Menti TISZK fogja szervezni, melynek során vajúr, bányagépész és bánya-szállító gépész OKJ-s szakok elvégzése lesz

³⁸ A lap on-line változataként funkcionáló boon.-hu internetes portálon a következő linkre kattintva érhető el a cikk: <http://www.boon.hu/megnyitott-a-farkaslyuki-tanbanya/2070450>

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

lehetőség, 400 és 560 órában. Bár a rendszerváltás után a bányászszakma presztízse erősen lecsökkent, a jelen kilátástalanságában nem csak a volt bányászok, de fiatalok is számára is munkát, sőt életpályát is jelenthet mindez. Mindezt igazolja, amit Gábor Dezső elmondott: máris 80-100 fő jelentkezett a – tervek szerint – október közepén induló képzésekre, ám mindössze 16-16 férőhelyet tudnak biztosítani.

Már szeptembertől 5 főt tudnak foglalkoztatni a tanbánya előkészítésében, márciusra pedig 45-50 fő is állásban lehet majd. A település centenáriuma, azaz 2014 áprilisára szeretnék, ha beindulhatna a termelés, akár 150-300 fővel, hiszen jelenleg mindössze kutatási engedélyük van, termelési nem, vagyis értékesíteni egyelőre nem tudják a felszínre hozott szenet (de az intézmények fűtésére már használni fogják).

A bányázmúlt és az ahhoz kapcsolódó épített örökség, illetve a természeti környezetben rejlő lehetőségek komplex, nagy ívű programját dolgozta ki a Farkaslyuki Önkormányzat. A Bányamúzeum és Skanzen egyfajta egy turisztikai keretek között megvalósítandó projekt, amely *ipari szafari*-jellegű túrára épül, hiszen, ahogy Gábor Dezső fogalmazott a „helyben lévő skanzen” kínálja a lehetőséget. „Ez a projekt-tervezet a kistérség, a régió, és községünk turizmusfejlesztési programjának alapját képezheti. A projektben résztvevők a térség bányászati múltjára épülve, gyűjtési feladatokat is elláthatnának, amely bizonyos szintű közösségi szellemű gondolkodást kíván. Az összegyűjtött tárgyak rendezése is komoly feladatot jelenthet, de egyben kulturált hozzáállást is óhajt. Komoly pszichológiai attitűdje van a projektnek: azok a személyek hoznak létre értéket, akiknek korábban a munkahelye volt a bánya, de mára már csak emlék...”³⁹

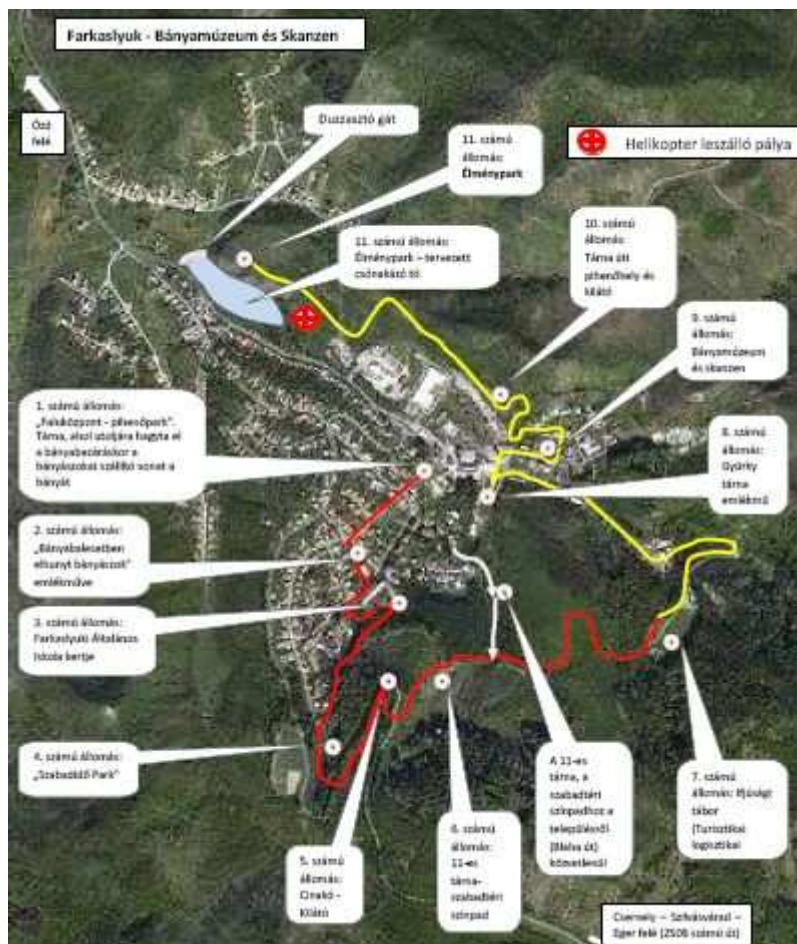
A 11 modulós, két naposra tervezett turisztikai attrakció állomásai a következők:

- ◆ **Induló „állomás” (1):** „Faluközpont -pihenőpark”. Ezen a helyen kiépítésre kerül az a tárna, ahol utoljára hagyta el a bányabezáráskor a bányászokat szállító vonat a bányát. A tárna belső részébe, a bányábanhasznált ácsolati módszerekkel szellőző aknákat építünk, amelyen a gyerekek mászkálhatnak majd.
- ◆ **Az emlékezés „állomása” (2):** a Gyürky Gyula téren található „Bányabalesetben elhunyt bányászok” emlékműve van (ez a étesítmény már részben elkészült).

---

³⁹ Farkaslyuk Bányamúzeum és Skanzen, Gábor Dezső, 2008.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- ◆ **Farkaslyuki Általános Iskola kertje (3):** a környék jellegzetes biotópjai lesznek bemutatva. A megvalósítás után a természetes anyagból készülő gyermekjátékok használata színesíti a programot.
- ◆ **negyedik „állomás” (4):** Görgei út 31. számú ház utáni terület - a „Szabadidő Park” elnevezést kapja. A provincia hasznosítására tanulmánytervet kell készíteni.
- ◆ **ötödik „állomás” (5):** a Cinakó tetőn építendő kilátónál lesz. Jó idő esetén ellátni a Tátraírg is. A parkírozó építése műszakilag megoldható, közútról is megközelíthető.
- ◆ **hatodik „állomás” (6):** a volt „11-es” tárnánál lesz. A terület adottsága jó, egy kulturált szabadidős blokk megvalósítására (pld.: szabadtéri színpad). A terület hasznosítására tanulmánytervet kell készíteni.
- ◆ **hetedik „állomás” (7):** az „Ifjúsági Tábortér” lesz. Jelenleg is működő komplexum. Az első nap fáradalmait ki lehet majd kipihenni. Fontos teendő a télisítés, és a kommunális kiszolgáló helyiségek korszerűsítése. A létesítmény és környezete minden igény – nyári és téli sportok – kielégítésére alkalmas.
- ◆ **nyolcadik „állomás” (8):** a Gyürky tárna emlékműnél és a Treffiman térnél. Az emlékmű már részben kész van, a környezetének rendezése folyamatban.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- ◆ kilencedik „állomás” (9): a Bányamúzeum, a Gyürky Gyula út 3. számú épületben, illetve a közvetlen környezetében lesz. Az udvaron kiállításra kerül a bányában használt gépek egy része, az épület tetőterében pedig képgaléria és kiállító-terem lesz berendezve. Itt a túrázó a föld alatt bányászhat majd színeset, amit elvihet magával. A terv részét képezi a Tárna és Déryné utca bevonása is, amely utak pedig a bányásztelepülések jellegzetes épületeiből ad bemutatót <SKANZEN>.
- ◆ tízedik „állomás” (10): a Tárna úti dombtetőn lévő pihenőhely és kilátó lesz. A látvány a mellékelt képpel szemléltetve.
- ◆ tizenegyedik „állomás” „Élménypark” (11): a Szilvássváradi út melletti víztározónál lesz. A második napon az utolsó állomáshoz elérve bizton megéhezett a társaság, itt lehetőség lesz szalonnasütésre, bográcsos készítésére és csónakázásra. Az ügyesebbek bemutathatják horgásztudományukat is, így halászlé is kerülhet a főzőkondérba. Közelen lenne a helikopter leszálló pálya.

IV.2. Jövőkép /akcióterület/

Az akcióterület települései sikeresen együttműködve teljesítik a projektben vállalt feladatokat, a program nyomán további projektek indulnak (pl. a foglalkoztathatóság javítása érdekében). A járási rendszerrel járó változások és átszervezések nyomán keletkezett problémákat sikerül áthidalni, sőt a helyzet kamatoztatható oldalát is sikerül megtalálni és kiaknázni. Az akcióterület képes lesz határokon átívelő együttműködésekre, projektekre, rendezvényekben való bekapcsolódásra is.

Az akcióterület versenyképes, a helyi adottságokra és hagyományokra épülő gazdasági szerkezettel rendelkezik, amelyben a megújuló energia iparág, a megerősödő feldolgozó iparra építve magas arányú foglalkoztatást biztosít az itt élőknek. Mindezt a jó minőségű úthálózat és a megépült autópálya is segíti, bekapcsolva a településeket az ország gazdasági vérkeringésébe.

Az akcióterület a versenyképesség irányába mutató gazdasági változásokat képes produkálni, amelyben a jelenleginél magasabb a foglalkoztatottak aránya, a lakosság képzettségi szintje magasabb és piacképesebb tudással rendelkezik.

Az akcióterület települései egymással együttműködve (akár a jelenlegi kistérség, akár a jövőbeni járások más településeivel) szociális szövetkezetek keretei között munkalehetőséget képesek biztosítani a lakosok számára.

A szegénység mértéke folyamatosan csökken. A települések a helyben elő, szegénység által sújtott emberek számára szükséges és a helyzet javulásához érdemben hozzájáruló

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

szolgáltatási rendszert, rendszereket működtetnek, a szociális, gyermekjóléti és egyéb humán közszolgáltatások a szegénységből való kitörés lehetőségeit biztosítják valamennyi, a térségben élő ember számára. E rendszer a szegénység újratermelődésének megakadályozása érdekében kiemelt figyelmet fordít a gyerekekre. Mindezt egy versenyképes oktatási-képzési rendszer is erősíti, amelyben a magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő kínálatot képes nyújtani (a helyi és a külföldi tőkés vállalkozások számára is). A kistérségben az aktuális gazdasági igényekhez alkalmazkodó piacképes szakmák képzése folyik. A mutatók emelkedést jeleznek a lakosság iskolai végzettségét illetően is, nő a piacképes diplomával rendelkezők aránya is.

Az akcióterület közösség életében újabb formális és informális társulások alakulnak, melyek önszervező rendszereket, érdekvédelmi hálókat működtetnek, élénkítik a települések és a környéken lakók művelődési-, kulturális- és sportéletét.

Az akcióterületen versenyképes, a helyi természeti adottságokra, hagyományokra épülő turizmus üzemel, amely képes munkahelyeket és viszonylag magas jövedelmet biztosítani az itt élőknek. A rendezvényturizmus egyik hazai központjává válva, a helyiek számára is a munka utáni kikapcsolódás, a rekreáció széles palettáját nyújtja. Mindez kihat a települések közösségi, kulturális életére is.

A települések közti kerékpárút-hálózat teljes mértékben kiépül, az országos hálózatba kapcsolódva vezeti a kerékpáros turistákat a térség természeti és kulturális látnivalóihoz.

IV.3. Átfogó célok⁴⁰

Az akcióterület együttműködésének legátfogóbb céljai a következők:

- ▶ az akcióterület versenyképességének növelése (a szociális problémák mérséklésén keresztül valósítandó meg)
- ▶ a települések szintjén a gazdasági versenyképesség és aktivitás javulása, a foglalkoztathatóság növekedése
- ▶ a kirekesztettség és szegregáció mérséklése (egyéni és települési szinten), az egyének öngondoskodási képességének fejlődése, az egészségi és az alkalmazkodóképesség javulása
- ▶ a mélyszegénységből való kilábalás esélyének növelése, az integráció és a társadalmi kohézió növelése, erősítése

---

⁴⁰ Forrás: Megvalósíthatósági Tanulmány a „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért” c. pályázati felhíváshoz /2. komponens, Kódszám: TÁMOP – 5.1.3-09/02/, 2010. 35.o.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- ▶ a jelenleg mélyszegénységben élő családok helyzetének javítása, a társadalmi leszakadásuk megállítása és visszafordítása, ezáltal hozzájárulva a fejlődéshez a település és az egyének szintjén (a programok a 13 településen legalább 50 családra fókuszálnak, de közvetve az akcióterület egész lakossága érintett a projektben, hiszen a nyílt rendezvényeken és foglalkozásokon bárki részt vehet)

IV.4. Elérendő célok⁴¹

- ▶ a mélyszegények közül legalább 50 fő képes legyen fejlődni és javítani jelenlegi élethelyzetén munkavállalás vagy vállalkozásindítás, tanulás vagy egyéb programokba való bekapcsolódás révén
- ▶ a kistérségben intenzívebbé váljon az együttműködés az érintett szervezetek között, és olyan szolgáltatási csomagot nyújtsanak, amelyekre valóban szükség van, a helyi körülményekhez illeszkedik, és amelyeknek igénybe vételére lehetőségük és szándékuk is megvan.
- ▶ olyan oktatási és foglalkoztatási programok lebonyolítása, amelyek segítik a családokat a mélyszegénységből való kilábalásból
- ▶ a szervezeteket és a közösséget kell alkalmassá tenni arra, hogy fejlődni, dolgozni, tanulni tudjon
- ▶ az itt élő emberek életminőségének javítása, az egyének képességfejlesztése, motiválása, illetve a szegénység csökkentése mellett a foglalkoztathatóság növelésének fokozása érdekében a mélyszegénységben élőkkel foglalkozó, velük kapcsolatba kerülő szervezetek készségeinek, szervezeti hatékonyságának és együttműködésének fejlesztése
- ▶ a szakmai programban megfogalmazott részcélok megvalósítása:

1. Megfelelő célcsoport kiválasztása és bevonása.

A szakmai programok összeállításának illeszkednie kell a célcsoport adottságaihoz, jelenlegi problémáihoz és igényeihez. A hátrányos helyzetű családokból érkező gyerekek esetében a felzárkóztatás mellett a tehetségek kibontakoztatására, az iskolai eredményeik javítására és az iskolalátogatás növelésére kell koncentrálni.

2. Az akcióterületeken működő mélyszegényekkel foglalkozó szervezetek és intézmények együttműködésének hatékonyabbá tétele.

---

⁴¹ Forrás: Megvalósíthatósági Tanulmány a „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért” c. pályázati felhíváshoz /2. komponens, Kódszám: TÁMOP – 5.1.3-09/02/, 2010. 35.o.

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A szociális szférában dolgozó, a mélyszegénységben élőkkel foglalkozó emberek számára kompetenciafejlesztést célzó program elindítása szükséges, amelyek révén még eredményesebben és hatékonyabban tudják támogatni a szegény emberek integrációját.

„Ennek a célnak az eléréséhez projektünkben egyrészt a mélyszegénységben élők kompetenciáinak fejlesztésére és tudásuk, ismereteik bővítésére helyezük a hangsúlyt, amivel a foglalkoztathatóság növelését, az egyének motiváltságát és az életminőségük javítását kívánjuk elérni.

Másrészt a projektben éppúgy hangsúlyos elem a mélyszegénységben élőkkel foglalkozó, velük kapcsolatba kerülő szervezetek együttműködésének fejlesztése és munkatársaik képzése.

Ezen a területen célunk a szervezetek működési hatékonyságának növelése, a nyújtott szolgáltatások minőségének emelése. A 30 hónapos program során 3-4 állandó helyszínen mintegy 50 (egyes programok esetében 70) család részvételével minimum 200 főt kívánunk bevonni.

A projekt közvetett célja, hogy a szociális helyzet javulásával párhuzamosan növeljük az akcióterület versenyképességét, hiszen hosszú távon ez a kulcsa a társadalmi, gazdasági felzárkózásnak.”⁴²

IV.5. Prioritások

- Alulról építkező közösségi kezdeményezések generálása és segítése;
- Önsegítési és érdekérvényesítési kompetenciák fejlesztése, kerek-asztalok jövőműhely szervezése;
- A lakóhelyhez való pozitív attitűd kialakítása, a helyi értékek megismertetése;
- A helyben lévő emberek kompetenciáinak fejlesztése, a tudás értékékként való elismertetése;

Továbbá, a kistérségi stratégiákban megfogalmazott kulcsfontosságú fejlesztési területek a projekt és az akcióterület szempontjából legfontosabbak:

- Helyi vállalkozások megerősítése, a farkaslyuki bányá újraindítása

---

⁴² Megvalósíthatósági Tanulmány a „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért” c. pályázati felhíváshoz /2. komponens, Kódszám: TÁMOP – 5.1.3-09/02/

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

- A térségben jelen lévő vállalatok helyben tartása
- A gazdasági szereplők együttműködésének javítása
- Vonzó üzleti környezet kialakítása
- A feldolgozó ipar kistérségi szerepének tovább erősítése
- A megújuló energia iparág meghonosítása a kistérségben
- A kistérségi mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása
- Vállalkozóbarát szabályozási környezet kialakítása
- Helyi társadalmi együttműködések, civil programok, közösségi kezdeményezések indítása és támogatása
- Hiányzó szociális-egészségügyi szolgáltatások pótlása
- Az aktív korú nem foglalkoztatottak aktivizálását és munkaerő-piaci részvételét lehetővé tevő programok, szolgáltatások indítása
- Ágazat és szektorközi együttműködések kezdeményezése
- Humán erőforrás fejlesztése az oktatás-képzés területén
- Piacképes szakmák képzése
- Oktatás-képzés hatékonyságának fejlesztése
- Települési közlekedési infrastruktúra fejlesztése
- Közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése
- Közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének fejlesztése
- Kisléptékű turisztikai fejlesztések, kiemelten a Farkaslyuki Bányamúzeum és Skanzen terve

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

V. EGYÜTTMŰKÖDÉS

A „Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért” c. pályázati kiírás 2. komponensében beadott és elnyert pályázat címe: „Sáfárkodj okosan” – mélyszegény családokat támogató és szervezeti együttműködést fejlesztő közösségi program a farkaslyuki akcióterületen (kódszám: TÁMOP – 5.1.3-09/02). Az akcióterület tehát a pályázat előkészítő szakaszában állt össze, a konkrét projekt, a programok 2012 tavaszán kezdődtek meg.

A projekt tartalmi elemeinek kidolgozása és megvalósítása során bevonásra kerültek az akcióterületen illetékes települési önkormányzatok, a kisebbségi önkormányzatok, továbbá az érintett szakmai partnerek, különösen a szociális és gyermekjóléti, egészségügyi alapellátást nyújtók, valamint a fejlesztő szervezetek.

A pályázó konzorcium a következő tagokból állt össze:

- Farkaslyuk Község Önkormányzata (főpályázó)
- Kistérségi Gyermekjóléti Intézmény Gyermekjóléti Központ (konzorciumi partner)
- Nemzeteknek Világossága Alapítvány⁴³ (konzorciumi partner)

A projekt koncepcionális fázisában a program szakmai tartalma megbeszélésre került a lehetséges partneri kör bevonásával (konzultáció, egyeztetés formájában). Az akcióterületen élő romák is külön bevonásra kerültek, mert ők – a helyzetfelmérésből is kiderült – a mélyszegény réteg jelentős hányadát adják. A térségi szervezetek kérdőíves megkereséssel a projekt tervezésének legapróbb fázisáig részt vettek a szakmai program alakításában. A szakmai program a döntéshozók révén is véleményezésre került, amelyet el is fogadtak. A facilitáció fontos szempont volt az előkészítés során, számos konfliktus megoldását jelentette. Végül azok a partnerek kerültek bevonásra, akik elköteleződtek a program mellett. Az akcióterületi települések mellett a következő partnerszervezetekkel és vállalkozással működünk együtt a projekt megvalósítása során:

- Farkaslyuki Cigány Kisebbségi Önkormányzat
- "Lungo Drom" Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség⁴⁴

---

⁴³ A **Nemzeteknek Világosság Alapítvány** tevékenysége:

a hátrányos helyzetű rétegek, családok, munkanélküli személyek és börtönben lévő személyek felemelkedése és megfelelő körülmények közé juttatása céljából a rászorulóknak szociális és mentális állapotához igazodóan szervez programokat, egyéni képességet fejlesztő, életmódformáló, praktikus életre nevelő, munkavégzésre felkészítő kurzusokat;

jog- és érdekvédelmet, jogi segítséget biztosít a rászorultaknak;

többnyire roma családok, fiatalok, gyermekek integrációján, felemelkedésén tevékenykedik;

élelmiszer és egyéb adományokat oszt szét rendszeresen ezeken a településeken.

⁴⁴ Az akcióterületen 2010 nyaráig öt településen működött kisebbségi cigány önkormányzat. Ma már csak **Farkaslyukon a CKÖ** mellett a **Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség** is működtet irodát. Tevékenységeik között az érdekvédelmen kívül a kisebbségek társadalmi integrációjának elősegítése és a lehetőségekhez mérten szociális támogatása is szerepe, ezért ezen szervezetek bevonása elengedhetetlen volt a mélyszegénységben élő roma családok érdekvédelme és segítése okán. A roma

CSELEKVÉSI TERV A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

- Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ⁴⁵
- Farkaslyuk Fejlesztéséért Alapítvány⁴⁶
- Dr. Al Mohamed Hamdo Moussa Vállalkozó Háziorvos
- Farkaslyuki Védőnői Szolgálat⁴⁷
- Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő-, Környezetvédő- és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület⁴⁸

Az öt éves Fejlesztési Terv a projekt keretében évente kerül aktualizálásra a szociális kerekasztalok eredményeképpen, és legalább egyszer kell aktualizálni. Konkrét fejlesztési ütemterv tehát nem készült, a projekt ütemterve jelent keretet a folyamatnak.

---

szervezetek a családok aktív bevonásában tudnak segítséget nyújtani, a programok szervezésében, a mentorálás előkészítésében és a tömegközlekedésben való segítségnyújtásban is számíthatunk rájuk.

⁴⁵ A **Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ** 14 településen végez családsegítést, jelzőrendszer működtet, szociális, életvezetési és mentálhigiéniai tanácsadást nyújt, krízishelyzetekben beavatkozást kezdeményez, valamint adományokat gyűjt és oszt, étkeztetést, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást működtet.

⁴⁶ A **Farkaslyuk Fejlesztéséért Alapítvány** elő kívánja segíteni mindazokat a településfejlesztési, szociális, egészségügyi, gyermek és ifjúságvédelmi, foglalkoztatási programok megvalósulását, amely elősegíti a lakosság foglalkoztatását, megélhetési gondjainak enyhítését rászorultak segítését.

⁴⁷ A **Farkaslyuki Védőnői Szolgálat és a házi orvosi szolgálat** segíti az egészségügyi programok megvalósulását (szűrés, felvilágosítás, tanácsadás keretében), amelyek egyes klubfoglalkozásokhoz és rendezvényekhez köthetők.

⁴⁸ A Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő-, Környezetvédő- és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület segíti a településfejlesztési, foglalkoztatást elősegítő programok megvalósítását.

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

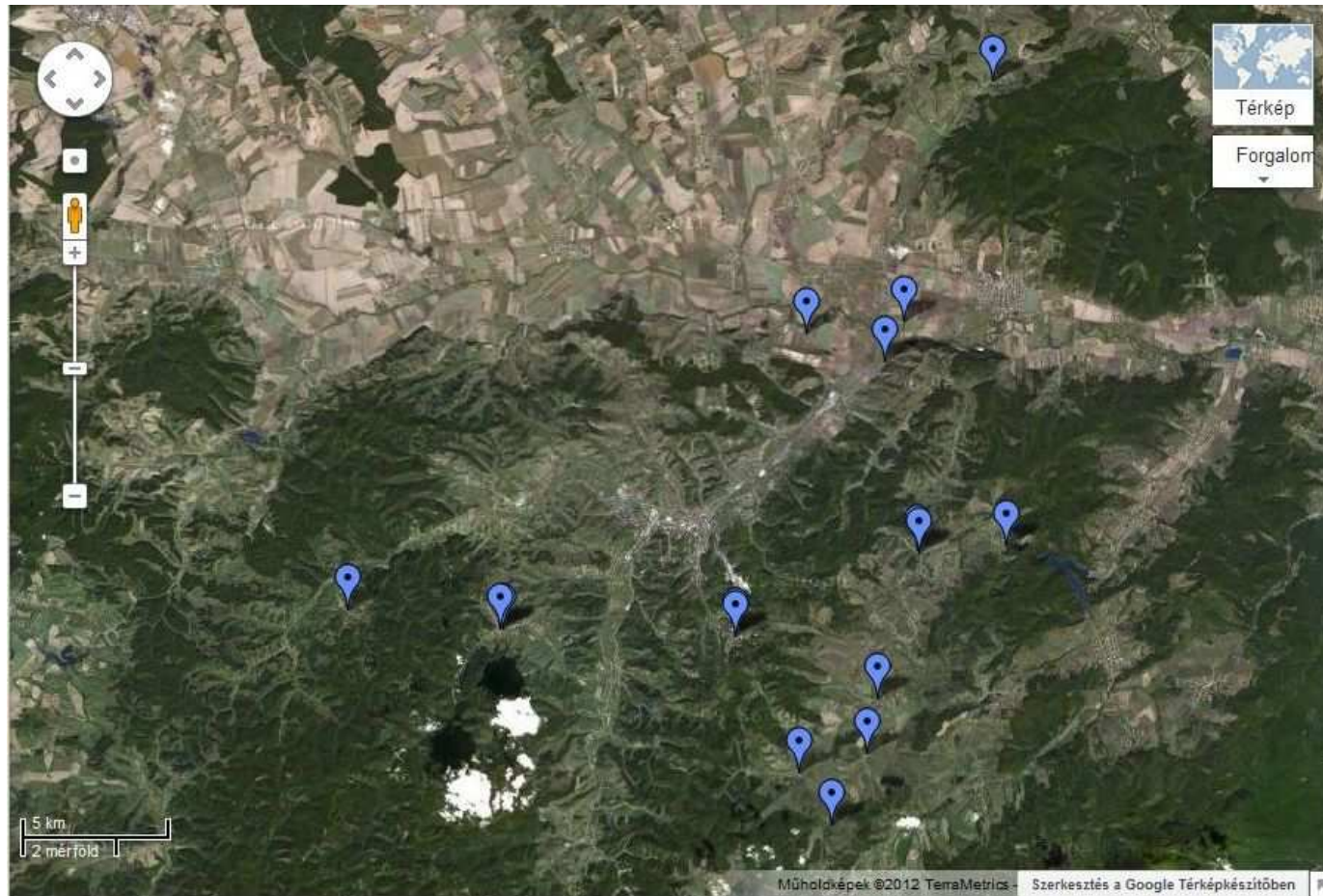
VI. FORRÁSOK

A cselekvési terv megvalósításának finanszírozásának infrastrukturális és a humánerőforrás-fejlesztési oldalát részben az önkormányzatok működési forrásai, illetve az állami és EU-s pályázati alapok igénybevétele útján nyílik lehetőség (bővebben: lásd a 4. sz. mellékletet), másrészt a projekt tevékenységei, közvetlen és közvetett hatásai révén is előrelépés várható.

*CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN*

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet – Az akcióterület elhelyezkedése

forrás: googlemaps.com⁴⁹

⁴⁹ <https://maps.google.com/?ll=48.238394,20.3302&spn=0.276226,0.617294&t=k&z=11>

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

2. SZ. MELLÉKLET – CÉLOK, PRIORITÁSOK ÉS INTÉZKEDÉSEK MÁTRIX⁵⁰

Prioritások \ Célok	Foglalkoztatási lehetőségek bővítése	Az Ózdi kistérség a megújuló energia iparág egyik hazai központja	Barna mezős iparterületek rehabilitációja	Kistérségi közlekedés fejlesztése
1. A feldolgozóipar kistérségi szerepének tovább erősítése	++			+
2. Helyi vállalkozások megerősítése	+			
3. Kistérségi mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása	+			
4. Megújuló energia iparág meghonosítása a kistérségben	++	++		++
5. Gazdasági szereplők együttműködésének javítása	++	+		
6. Vonzó üzleti környezet kialakítása	+	++		+
7. Elhagyott barnamezős területek funkcióváltása			++	

3.SZ. MELLÉKLET – A PROJEKT EGYÜTTMŰKÖDŐ SZERVEZETEI ÉS FELADATAIK

Partner megnevezése, székhelye (település)	A projektben vállalt feladat/szolgáltatás megnevezése	A vállalt szolgáltatás az akcióterület mely településeit érinti*
Farkaslyuki Cigány Kisebbségi Önkormányzat	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humán erőforrás-kapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Farkaslyuk
"Lungo Drom" Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humán erőforrás-kapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Farkaslyuk illetve az illetékességi területe

⁵⁰ Forrás: Az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztési stratégiája, 33.o., ozdkisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=50:a-terseg-gazdasaga&catid=44:a-kisterseg-gazdasaga&Itemid=66, 2012. május.

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

Kézenfogva Szociális Szolgáltató Központ	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Illetékességi területe az akcióterületen
Farkaslyuk Fejlesztéséért Alapítvány	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Farkaslyuk
Borsodszentgyörgy Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Borsodszentgyörgy
Borsodbóta Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Borsodbóta
Bükkmogyorósd Község Önkormányzata (3648 Bükkmogyorósd, Petőfi Sándor u. 5.)	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Bükkmogyorósd
Csernely Község Önkormányzata (3648 Csernely, Kissor u. 26.)	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Csernely
Csokvaomány Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Csokvaomány
Hét Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Hét
Kelemér Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-	Kelemér

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	
Kissikátor Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Kissikátor
Lénárdaróc Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Lénárdaróc
Sajónémeti Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Sajónémeti
Sajópüspöki Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Sajópüspöki
Uppony Község Önkormányzata	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Uppony
Farkaslyuki Védőnői Szolgálat	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Farkaslyuk
Dr. Al Mohamed Hamdo Moussa Vállalkozó Háziorvos	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Farkaslyuk
Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő-, Környezetvédő- és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület	Adatközlés, célcsoport tájékoztatása, részvétel a szervezetfejlesztő, és képességfejlesztő programokban, véleményezés, együttműködés-fejlesztés, tevékenységek és humánerőforráskapacitás összehangolás a folyamatban lévő fejlesztésekkel, a program eredményeit beépíti szervezetének működésébe.	Borsodbóta

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

4. SZ. MELLÉKLET – FORRÁSTÉRKÉP

A 2007-2013-as operatív programok – gazdaságfejlesztési stratégia:

	A finanszírozás lehetséges forrásai
1. A feldolgozóipar kistérségi szerepének tovább erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megeremtése • GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért • GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése • GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése • TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai
2. Helyi vállalkozások megerősítése	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megeremtése • GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért • GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése • TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai
3. A kistérségi mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása	<ul style="list-style-type: none"> • ÚMVP I. tengely: A mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása
4. A megújuló energia iparág meghonosítása a kistérségben	<ul style="list-style-type: none"> • KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely • GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért • GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése • GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése • TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai
5. A gazdasági szereplők együttműködésének javítása	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megeremtése • GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése • TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	A finanszírozás lehetséges forrásai
6. Vonzó üzleti környezet kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése • ÉMOP 4. prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése • ÁROP 1. prioritás: Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai
7. Elhagyott barnamezős területek funkcióváltása	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése • 2014-2020 közötti Strukturális Alapok forrásai

A 2007-2013-as operatív – foglalkoztathatósági stratégia:

	A finanszírozás lehetséges forrásai
A térségben jelen lévő vállalatok helyben tartása	
Az üzleti infrastruktúrához kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, intenzívebb kapcsolattartás az Ózdi Ipari Parkban és a kialakításra kerülő Zöldmezős iparterületen működő vállalkozásokkal	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP-1.1.1/A és C: Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok, iparterületek és inkubátorházak támogatása • GOP-2010-2.1.2 Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segítendő leghátrányosabb helyzetű kistérségekben • ÉMOP-1.1.2 Vállalkozások fejlesztése tanácsadással
Beszállítói hálózat fejlesztése, klaszter iroda létrehozása	<ul style="list-style-type: none"> • GOP-2010-211/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése; • GOP-2010-2.1.1/B Komplex vállalati technológiafejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára; • GOP-2010-2.1.2 Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segítendő leghátrányosabb helyzetű kistérségekben; • ÉMOP-2010-1.1.1./F Telephelyfejlesztés; • GOP-1.3.3. Vállalkozások beszállítói és technológiai innovációs tevékenységének fejlesztése.
Befektetés-ösztönzési iroda létrehozása	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP-1.1.1/A és C Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok, iparterületek és inkubátorházak támogatása; • GOP-2010-2.1.2 Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segítendő leghátrányosabb helyzetű kistérségekben; • ÉMOP-1.1.2 Vállalkozások fejlesztése tanácsadással.

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A finanszírozás lehetséges forrásai	
Diverzifikált gazdasági szerkezet kialakítása	
A meglévő inkubátorházak tevékenységének bővítése a KKV-k versenyképességének növelése érdekében	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP-1.1.1/A és C Az üzleti infrastruktúra és a befektetési környezet fejlesztése- ipari parkok, iparterületek és inkubátorházak támogatása; • GOP-2.1.1. Komplex vállalati technológiafejlesztés
A megújuló energia iparágban működő vállalkozások térségbe vonzása	<ul style="list-style-type: none"> • KEOP-2009-4.2.0/A Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal; • KEOP-2009-4.2.0/B Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal; • KEOP-2009-4.4.0 Megújuló energia alapú villamosenergia-, kapcsolt hő- és villamosenergia-, valamint biometán-termelés. • ÚMVP I. tengely: A mezőgazdaság, az élelmiszerfeldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása
Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • GOP-2010-211/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése; • GOP-2010-2.1.1/B Komplex vállalati technológiafejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára; • GOP-2010-2.1.2 Komplex beruházások támogatása a komplex programmal segítendő leghátrányosabb helyzetű kistérségekben; • ÉMOP-2010-1.1.1./F Telephelyfejlesztés
Vállalkozóbarát szabályozási környezet kialakítása	
Újonnan betelepülő vállalkozások támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • ÁROP-1.2. Hatékonyabb költségvetési tervezés elősegítése; • ÉMOP-1.1.2. Vállalkozások fejlesztése tanácsadással.
Az adóbevételek visszaforgatása fejlesztési beruházásokba	<ul style="list-style-type: none"> • ÁROP-1.2. Hatékonyabb költségvetési tervezés elősegítése; • Az önkormányzatok helyi iparüzési adóból befolyó bevételei.
Kistérségi szintű foglalkoztatás elősegítése	
Szociális szövetkezet létrehozása	<ul style="list-style-type: none"> • OFA: KSZM/2010-10221/III Közfoglalkoztatás-szervezők foglalkoztatásának támogatása; • OFA Kooperáció kiemelt projekt; • OFA Szövetkezz: Szociális szövetkezetek fejlesztése és bővítése • TÁMOP-1.1.3 Út a munka világába
Piacképes tudással rendelkező munkaerő biztosítása	

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	A finanszírozás lehetséges forrásai
A Miskolci Egyetem kihelyezett tagozatának létesítése Ózdon	<ul style="list-style-type: none"> • TIOP-3.5.1-10/1 Innovatív, integrált térségi szolgáltatások létesítése; • TÁMOP-3.1.2 Új tartalomfejlesztések a közoktatásban; • TÁMOP-4.1.1 Hallgatói és intézményi szolgáltatásfejlesztés a felsőoktatásban; • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése; • TÁMOP 3.4.1 A felsőoktatás minőségének javítása az egész életen át tartó tanulással összhangban
A szakiskolák és szakközépiskolák képzési struktúrájának összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP 3.2. A közoktatási rendszer hatékonyságának javítása, újszerű megoldások és együttműködések kialakítása; • TÁMOP-3.3.5 Továbbtanulási utak támogatása általános iskolától az érettségi megszerzéséig; • TÁMOP 3.1.8. Átfogó minőségfejlesztés a közoktatásban; • TÁMOP-2.2.3 A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása; • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése
Az élethosszig tartó tanulás meghonosítása, ösztönzése	<ul style="list-style-type: none"> • Az egész életen át tartó tanulás programja / EAC/41/09; • TÁMOP-4.3.1 Oktatásfejlesztés; • TÁMOP-3.3.6 Képzésbe ágyazott foglalkoztatás; • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése
A munkaerő-piaci reintegráció elősegítése	
Aktív munkaügyi központ, kapcsolattartás a térség vállalataival	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-1.4.3. Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok támogatása; • TÁMOP-1.3.1 A foglalkoztatási szolgálat fejlesztése, integrált munkaügyi és szociális rendszer kialakítása; • TÁMOP-1.4.1. Alternatív munkaerő-piaci programok támogatása
Átképzési, továbbképzési struktúra összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-1.4.3. Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok támogatása; • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése; • TÁMOP-4.3.1 Oktatásfejlesztés; • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése.

A 2007-2013-as operatív programok – oktatási-képzési stratégia:

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

A finanszírozás lehetséges forrásai	
Az oktatás-képzés tárgyi feltételrendszerének javítása	
Oktatás-képzési épületek korszerűsítése	<ul style="list-style-type: none"> • ÉMOP- 4.3.1. Oktatásfejlesztés / LHH konstrukció • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Oktatás-képzési eszközök fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • TIOP-1.1.1. A pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése • TIOP-1.1.2 Hatékony informatikai infrastruktúra a közoktatásban • TIOP-1.2.5. Infrastrukturális fejlesztések a minőségi oktatás, az egész életen át tartó tanulásnak a kultúra eszközeivel történő elősegítése érdekében az LHH kistérségek esélyegyenlőségéért • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Humán erőforrás fejlesztése	
Pedagógusok, oktatók képzése	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése • TÁMOP-3.4.2 Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Szakemberhiány mérséklése	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése • TÁMOP-3.4.2 Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja • TÁMOP-1.1.3 „Út a munka világába” • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Piacképes szakmák képzése	
A szakképzési rendszer összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése • TÁMOP-2.1.3 Munkahelyi képzések támogatása • TÁMOP-2.2.3. A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása – TISZK rendszer fejlesztése • TÁMOP-2.3.2 Munkaerő-piaci előrejelzések készítése, szerkezetváltási folyamatok előrejelzése • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Szakképző intézmények és a munkaadók együttműködésének elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-2.2.3. A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása – TISZK rendszer fejlesztése • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Oktatás-képzés hatékonyságának fejlesztése	

CSELEKVÉSI TERV
A FARKASLYUKI AKCIÓTERÜLETEN

	A finanszírozás lehetséges forrásai
Egész életen át tartó tanulás megalapozása	<ul style="list-style-type: none"> • Az egész életen át tartó tanulás programja / EAC/41/09; • TÁMOP-3.1.4. Innovatív iskolák (Közoktatási intézmények komplex fejlesztésének támogatása) • TÁMOP-2.2.1 A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése • TÁMOP-3.3.5 Továbbtanulási utak támogatása általános iskolától a diplomáig • TÁMOP-3.1.2 Új tartalomfejlesztések a közoktatásban • TÁMOP-3.3.7 Minőségi oktatás támogatása, valamint az egész életen át tartó tanulás elősegítése a kultúra eszközeivel az LHH kistérségek esélyegyenlősége érdekében • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai
Oktatási esélyegyenlőtlenségek mérséklése, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása	<ul style="list-style-type: none"> • TÁMOP-3.1.4 Innovatív iskolák (Közoktatási intézmények komplex fejlesztésének támogatása) • TÁMOP-3.3.1 Esélyegyenlőség és Integráció II. szakasz • TÁMOP-3.4.2 Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja • 2014-2020 között Strukturális Alapok forrásai